

Pbàèbràniyà tò ka kandí bhàrɔwà

Yàrí bhàrɔwà ò ì nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Yàrí andítá àti ka karí bhàrɔwà tí atídí. Pbéù, ndi bhàrɔwà-dòkpa nítè nzá ka nandí ale mà, ndirò ka kandí ka fíyò ale mà. Kárí ndálá Kàgàwà bhà Òte núnò ka kí indrù tò dhu bhèyi.

Dhu arí ndálá ndi bhàrɔwà nandí ale ràrí Mùyàhudi tó atdí màkrístò, kà rí dhu àti «àlě t'ábhúna» tí nídhuní (1.1). Kùni Ungbòta-Ayí tó Andítá mbèyi nyú, pbéù kùni nzá Yèsù ndi nyú tírò. Ídzì Màkùrù navò kà tò ní kàkà wemberè tí ì ndi Yèsù Krístò bhà dhu tó ngàmbi tí ale (2.3).

Yàrí bhàrɔwà ò kóró ngari ò rí ndálá ní ka nandí ale rùni wà ndi ndàndí dhu fíyò ale mbèyi nyú dhu. Ndi bhàrɔwà-òvò ní «Pbàèbràniyà», yà angyí nyú ka kongónà Pbàyàhúdì ànzì róná ɔvò (Uvt 2.11). Kà rí ndálá mbèmbè Yèsù ná'ù Pbàyàhúdì tó atdí mùtè tò ka kàndí dhu bhèyi. I pbàkrístò rò ka kavù atídí, ràdù àmbe dhu ònzì dō ndínì ì adù tí ì fíyò sòmà tó angyè màndu ò.

Bìbìliyà dō dhu nòzù ábhò ale nyú ná'ù dhu yàrí bhàrɔwà nandí ale randí ka angyinà rò àrùbhù kumi atò tò Yèsù Krístò ka kùgù dhu-dzidò.

Bhàrɔwà nandí ale azè ndòvò ní ɔyò ɔte-lùkpò. Kàzè nditè dhu, Kàgàwà rivi Idhùnà Yèsù Krístò yà adzi ò rí àkàkà Ádrùngbá Kùhanì tí, ndirò rí àlě tó nzérénga ùba Kàgàwà rí ní àkàkà perè tí. Yèsù-otù ò, Kàgàwà anzi Ungbòta-Òwútá àlě'ì mànà. Ndi Ungbòta-Òwútá nòsè wà yà ayína tó tsí dñá, ndirò kùwu wà wò ndi ayína tó tsí. Ndirò kàzè dhu ní ndàbhu ndi bhàrɔwà òzè rí ale-afí ròtsì ɔbi, ndínì ikò tí pòtsò fíyò a'uta ò, ndirò ndínì oko tí atdí irita ò tí nzínziyà ò.

Bhàrɔwà-nyitì ka kóhù tí dhu

- Yèsù Krístò-otù ò, yà adzi ò ale ràdù 'ùngbò Kàgàwà mànà dhu (1.1–2.18).
- Krístò-otù ò, Yèsù ná'ù ale rìnè 'indri Kàgàwà-tí'ò a'uta nà dhu (3.1–5.10).
- Yèsù ní àlě tó obhóná Ádrùngbá Kùhanì Ungbòta-Òwútá ò dhu (5.11–10.39).
- Yèsù ní Ádrùngbá Kùhanì dhòdhódhóngà nà dhu (14.17–20).
- Yèsù ná'ù ale àkà 'òko tí Kàgàwà mànà, ngùkpà ale mànà, angyibhà tó ɔfò ò dhu (11.1–14).

Kàgàwà avò dhu indrù tò Idhùnà-otù ò dhu

(Yùw 1.1–14; Fil 2.6–11; Kòl 1.15–17; Èbr 10.12–14)

1 ¹Angyi, Kàgàwà nóngónà dhu òvò àlě t'ábhúna tò pbànábí-otù ò. Kòngónà ì dhu òvò ibí-gùna ndirò ibí ɔfò ò. ²Kòmbí, yà yà adzi ò

dhu-tsù rĩ ndòdì òná idhò ǝ, kǎvò dhu àlě tò Idhùnà-otù ǝ. Ndi Idhùnà-otù ǝ ní ndi kǎbhòlò yà adzi, ndirò ka ní ndi kǎdù idìnà rònyù idzi kórò dhu dǝ. ³Àbadhi ní ndi Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù arí nditè kparngba nyùnatsi ale. Ndirò, àbadhi ní ndi Kàgàwà nyú arí tì dhu nitè. Kǎrí yà adzi ǝ kórò dhu òdo Òtèna, yà ádrùngbǎnga tó obi nà arí nĩ. Ndirò, àbadhi níitdègu ìndrù nú'ò rìlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǝ fiyó nzérénga ǝ rò, ní kǎdù òdzì òrù-akpà ò, ndàdù àdi Kàgàwà yà kórò dhu dǝ arí ádrùngbǎnga nà ale bhà fangà dònǎ rò. ⁴Ndi dhu bhèyi ní ndi, Kàgàwà t'ídhùnà náangò Ádrùngbǎle tì ròsè màlàyíkà dònǎ. Obhó tì, Kàgàwà abhù kà tò ɔvɔ ní abádhí-ɔvò dònǎ fìndá ádrùngbǎnga ròse ɔvɔ.

Kàgàwà t'ídhùnà ní Ádrùngbǎle ròsè màlàyíkà dònǎ dhu
(Zàb 2.6-12; Ìsa 9.5)

⁵Obhó tì, Kàgàwà náavò nzá dhu atdíku màtì pbìndà màlàyíkà nzínzì ǝ atdí màlàyíkà tò, ndàtì :

« Ìnyi, ìnyi ní Idhùdu.

Ndirò indo ndì nòpè rò, ima ní Àbanu^a. »

Ndirò kǎvò nzá dhu atdí màlàyíkà mà nàndà dhu nĩ, ndàtì :

« Ìma, ima ní'iyà kà t'Ábanà,

ndirò àbadhi ní'iyà Idhùdu^b. »

⁶Ndirò, yà ndì ndivi Idhùnà pbìndà sengba yà adzi dǝ òná kàsùmì ǝ, kǎvò dhu tǎtǎdǝ ka nàndà dhu nĩ, ndàtì :

« Pbakà màlàyíkà kórò nǎkǎ wà 'ùlě ka^c. »

⁷Màlàyíkà nàndà dhu nĩ, kǎvò dhu ndàtì :

« Ma mónzì ì pbakà màlàyíkà, pbakà kasutále,

rìrì awe bhèyi ndirò, rìrì ùla rúla kàzù-idà-do bhèyi^d. »

⁸Pbétù, Idhùnà tò Kàgàwà náavò dhu ndàtì :

« Òo ìnyi Kàgàwǎ, Ádrùngbǎ kamà tó pbùkù tombi rǒngo àdi dhòdhódhonganà.

Nyi nyarí pbùkù Ádrùngbǎ kamà tó idzi ùnda obhónánga tó mùgò nĩ.

⁹Nyi nyòzè obhónánga tó dhu, nyadù nzére dhu nóndrò.

Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, òo Kàgàwǎ, ima pbùkù Kàgàwà,

ma mútri nyi nyi'ì ádrùngbǎ kamà tì,

mòdhò dhèdhe àbhù rí indù akye dùnu-tsírò,

madù nyidzi ɔrú, nyosè kórò ɔdhínu dònǎ^e. »

¹⁰Kàgàwà náavò dhu átò, ndàtì :

« Ìnyi Ádrùngbǎlé, ǝpè tì kórò dhu rĩ 'ǝpè rò nyi nyabhòlò ndi yà adzi, ndirò nyi nyabhòlò ndi òrù-akpà ɔtsúnu nĩ.

^a 1.5 Zàb 2.7 ^b 1.5 2Sà 7.14; 1 Ì nanzì 17.13 ^c 1.6 Tòr 32.43 ^d 1.7 Zàb 104.4

^e 1.9 Zàb 45.7-8

11 Kóró kǎkò dhu ríku ikú,
pbétù inyi, nyi nyádi sékú.

Ndirò abádhí rí ñngyě ñngyě àdhàdhì ale-rǒ mùdzarù arí ñngyě
dhu bhěyi.

12 Nyi nyí abádhí-ǎnga nákpɔɔ àdhàdhì ka karí òbvùna ka kí ndì
nìngyě mùdzarù àkpɔɔ dhu bhěyi.

Nyi nyí abádhí ùwǔ àdhàdhì ka karí ale-rǒ mùdzarù ùwǔ dhu
bhěyi.

Pbétù inyi, nyi nyádi inyi kèlě tí, ndirò pbùkù ípírǎnga rí nzí ìku^f. »

13 Kàgàwà náavò nzá dhu atdíku màtí pbìndà màlàyíká nzínzì ǒ atdí
màlàyíkà tò, ndàti:

« Ádǐ idú fangà dǎnǎ rò,

ràrà àhù ma mí pbùkù òmvǔ nábhǔ nyòbè dǎya dhu ò^g. »

14 Nírò, màlàyíká ní àdhi mà? Abádhí kóró ní Kàgàwà bhà mùkèngyè
kèlě, kàkà ñnzí ka karí àlǎna ale-nyìkpó nǐ ale. Kǎrí abádhí ùvǐ ròwù ndì
ndàkà ndìgù ale dzùnà nǒnzì.

Inzá dhu àkǎ kǒnzì Ádrùngbǎle Yèsù íbhò Ògù tó Ɖte gàyà dhu

(Èbr 4.1; 12.25)

2 ¹Ndi dhu-okú dò rò ní ndì^h, àlě kàkǎ àlě ràpbǎ àlě-afí atdídǒ yà àlě
kírì màkǔrù rǒ, akye àlě kuwína nǐ. ²Yà Kàgàwà avò àlě t'ábhúna
tò màlàyíkà-otù ǒ Ɖte náavì ndì àkàkǎ kifɔ Ɖte tíⁱ. Ní, inzà ka niri, ñnzí
'adù kùnò dhu ìfɔ ale tò Kàgàwà abhù màlípò àkàkǎnà abádhí ràbà
dhu bhěyi. ³Nírò àlě nyú, àlě kugùya ñgbà dhu bhěyi ndi màlípò ǒ rò,
wò dhu bhěyi ádrùngbǎ ògù nyú gàyà àlě kǒnzì rò? Ádrùngbǎle Yèsù
nyú ndítírò ní ndi wemberè tí ndi ògù tó màkǔrù napè ndòvò ñndrǔ tò.
Ndirò kǎvò dhu niri ale náavò dhu kpangba àlě tò 'àti, ndi Ɖte rǎrì àkàkǎ
kifɔ Ɖte. ⁴Kàgàwà nyú ndítírò nítè dhu kpangba átò abádhí ùnò dhu
rǎrì obhó dhu. Ndi dhu kítè ize-otù ǒ, yà inzà apèna 'ònzì angyi ñndrǔ-
nzínzì ǒ dhu-otù ǒ, ndirò dhèdhèrò wiwì-tidò-otù ǒ. Kítè ka átò yà ndì
ndòzè dhu bhěyi ndì ndí Ìlǐlǎ-Alafí bhà perè ùndò ñndrǔ tò dhu-otù ǒ.

Yèsù avè yà adzi ǒ ale ndì ndigú tí dhu

(Gàl 4.4-5; Fil 2.6-11; Èbr 4.15-16; 5.7-10)

⁵Obhó tí, ñnzí ní màlàyíká i Kàgàwà uli ndíní okoya tí kámá tí yà
àlě kóte dǎnǎ ñrǐraya dhu tí adzi ǒ. ⁶Ìlǐlǎ Andítá ǒ, atdí ale nǒvò wà dhu
kpangba atdí ngari ǒ, ndàti:

^f 1.12 Zàb 102.26-28 ^g 1.13 Zàb 110.1 ^h 2.1 «Ndi dhu-okú dò rò ní ndì» rǐñ ñnè
kòzè átò «Yèsù Krístò ní ádrùngbǎle ròsè màlàyíká dǎnǎ dhu-okú dò rò.» ⁱ 2.2 Ɖte
tí ka kátina irò ní Kàgàwà bhà Úyátá (Tǒr 33.2).

«Kàgàwǎ, ìndrũ ní àdhu ndíní nyi nyirè tí?

Yà adzi ǎ ale ní àdhu ndíní p̀b̀ìndà dhu ava tí tsìnũ ?

7 Nyi nyábhu ka rĩĩ obvòbvonǎ rò ake màlàyíkǎ tò ákě kàsùmì tí, ndirò, nyi nyábhu ka rĩĩ ádr̀ungbǎnga mà ifuta mànà nà.

8 Nyi nyíli ka r̀ònyù idzi yà nyi nyabhòlò kóró dhu-tsí dǎ. »

Ní, Kàgàwǎ abhù ka r̀ònyù idzi yà ndì ndabhòlò kóró dhu-tsí dǎ dhu rǎtina, ìmbǎ inzǎ kǎbhũ kà r̀ònyù idzi d̀ónǎ atdí dhu mà r̀àr̀ĩĩ. P̀b̀étù, kòmbí màtí àlè kàla nzǎ dhu iwǎ Kàgàwǎ rǎbhũ kóró dhu kà r̀ònyù idzi d̀oyǎ. 9 Àlè kàla dhu ní, Kàgàwǎ rǎbhù wǎ Yèsù rĩĩ obvòbvonǎ rò ake màlàyíkǎ tò ákě kàsùmì tí, ndíní p̀b̀ìndà ídzìnga-otù ǎ, ndì ndabhù tí ka r̀ìnè ɔve-dzi kóró ale-okú dǎ rò. Wò ndì kǎbhà ɔve-otù ǎ, kǎbhũ wǎ ka rĩĩ ádr̀ungbǎnga mà ifuta mànà nà.

10 Kàgàwǎ abhòlò ndì kóró dhu-tsí, ndirò i kóró dhu-tsí náarĩĩ kà tò tí. Ní, dhu afò nga kà rǎbhũ Yèsù rĩĩ àkǎkǎ ale tí yà ndì Yèsù abà àp̀b̀è-otù ǎ, ndíní ábhǎ ale nabhù tí rĩĩ p̀b̀ìndà inzo tí, rǎdù òtsù p̀b̀ìndà ádr̀ungbǎnga tó awáwù ò. Obhó tí, Yèsù ní ndì ìndrũ ùnda arí ndíní Kàgàwǎ igú tí ale.

11 Kǎrĩ ìndrũ ù'ò r̀ilǎ Kàgàwǎ-nyìkpó ǎ f̀iyó nzérenga ǎ rò. Ndi dhu bhèyi ní ndì, Yèsù, ìndrũ nù'o ale mà, kǎkǎ ù'ò ndì ndù'o r̀ilǎ ale mànà kóró ní atdí Àba bhà ale. Ní ndì dhu-okú dǎ rò, Yèsù-nyì rĩ nzi ìwũ abádhí ànzi ndì ndì àbanà bhà inzo tí rò. 12 Obhó tí, kà rǎtina :

«Òò Àba Kàgàwǎ, mà mí ɔv̀ònyù nígǎ adódu nzínzi ǎ.

Ma mí nyi nífũ p̀b̀àkù ale nzínzi ǎ^k. »

13 Tdítdǎ Yèsù rǎtina :

«Ìma, mà mí atdyúdu ìlì d̀ónǎ ní Kàgàwǎ. »

Ndirò kà rǎtina :

«Mǎ mírĩ iró atdíkpǎ yà idù Kàgàwǎ íbhò nzónzo mànà^l. »

14 I nzónzo ní ìndrũ nyú kǎkǎ ìnè rĩĩ ngb̀ulũya nà ndirò azu mànà nyuyatsi ale. Ní Yèsù idyi ndì ìndrũ tó ǎfò átò. Kǎnzì dhu ndì dhu bhèyi ndíní p̀b̀ìndà ɔve-otù ǎ, ndì nditò tí yà ɔve t'íbhòta tó ɔbì nà ìrĩ P̀f̀òmvò-ɔbì atdídǎ, 15 ndirò ndíní ndì ndukòlò tí yà ɔve-ɔdò ònzi ì í dhu náabhù r̀òngò òko inò bhèyi kóró f̀iyó íp̀ìr̀ònga ǎ ale. 16 Obhó tí, d̀òtsí nyú k̀ira nzǎ màlàyíkǎ-dz̀ùnà ndì ndònzì tí, p̀b̀étù k̀ira yà adzi ǎ ale, Àbràhamù bhà p̀b̀àdzukurũ dz̀ùnà ndì ndònzì tí^m. 17 Ní ndì dhu-okú dǎ rò, dhu aká àbadhi mà r̀òfò ì àbanà bhà inzo mànà kóró dhu ǎ. Ndi dhu bhèyi ní ndì, kǎd̀una òngo Kàgàwǎ tó arí kasũ ònzi p̀b̀àkùhání tó ádr̀òdrò ale dǎ Kamà tí, ndíní ndì ndu'o tí ìndrũ tó nzérenga. Ndi ádr̀ungbǎ kùhanì ní yà p̀b̀ìndà kasũ ìfũ arí, ndàdù ìrĩ ìndrũ dǎ ka kí izu àbà nĩ ale-afí nà ale. 18 Ndirò, àp̀b̀è kǎbà ndàdù ùda umvútá ònǎ dhu-okú dǎ rò, kà rĩĩ ìnè ndònzì umvútá ǎ ì nòtù ale dz̀ùnà.

^j 2.8 Zàb 8.5-7 ^k 2.12 Zàb 22.23 ^l 2.13 Ìsa 8.17-18 ^m 2.16 Ìsa 41.8-9

Yèsù ní àbanà Kàgàwà bhà idza-kàmă, ndirò ndi idza ní àlě'i dhu*(Ozt 12.7; Mât 21.33-38)*

3 ¹Àbanĩnzó, nyĩ ní yà nyĩ nunzi òrù-akpà ò rò Kàgàwà bhà ale. Ní, nyĩ nyàkă nyĩli fùkú irèta Yèsù dǎ tí. Kà ní ndi Kàgàwà bhà uvitatále, ndirò yà àlě karóvona ìndrù tò a'uta tó pbàkùhání tó ádròdrò ale dǎ kamà. ²Ka nidì ndi kasu t'ónzita tò ní Kàgàwà. Ní kǐfu ndi kasu ònzi ndì ndí òná ófò, àdhàdhì Músà níifu kóró ale tò ndi ndónzina Kàgàwà bhà idzá kasu dhu bhěyi". ³Ní, Yèsù àkă kifu atdíđ ròsè Músà dǎnă. Obhó tí, ka karí idza nòsì ale nífù atdíđ ròsè ndi idza nyú dǎnă. ⁴Ìngbàtí ìli ndi idza mà nòsì arí ní ìndrù, pbétù kóró dhu nanzi ale ní Kàgàwà. ⁵Músà níifu Kàgàwà bhà idzá ndi ndónzina kóró ale tò kasu, ndíni ndi kàsùna ní'iya tí Kàgàwà rùvona ìndrù tò olùnă rò dhu tó ngàmbi tí. Ka ni'ni kasutále kèlě. ⁶Pbétù, Krístò ífu ndi ndónzina kasu àdhàdhì àbanà Kàgàwà bhà idza-kàmă tí rǐi ingba tírò. Ndirò àlě'i ní ndi ndi idza, àlě kapé ìko pòtsó mànzì tò ale-afí nà, àlě ràdù àmbe yà àlě kóvona ndíni àlě kabá tí dhu òdò dǎ dhèdhe nyú nà rò.

Ìnzá dhu àkă kabhu ale-afí rò'ò odú, ìnzí kifu Kàgàwà ùnò dhu dhu*(1Kò 10.1-12)*

⁷Ndi dhu-okú dǎ rò ní ndi, àdhàdhì Ìlǎ-Àlafí náavò angyí dhu bhěyi :

« Indo nyĩ nyapé Kàgàwà-tù ìri,

⁸ ní nyĩ nyàkă nzá nyàbhu afíkù rò'ò odú, àdhàdhì abhúku náamvù Kàgàwà-afí rùngù ò dhu bhěyi.

Abádhí náanzì kùnò dhu gàyà ìnzí 'ífu. »

⁹ Ndirò kǎvò dhu ndàti : « Rùngù ò abhúku náamvù afídu, àzèmbè iwà ì ala ífo kumì atò ò ma manzi fíyò dhu rórò tí.

¹⁰ Ndi dhu-okú dǎ rò ní ndi, ma mi'ni nàwí nà abádhí rǎ, matì :

« Kàrì ale-afí arúwí bilínganà.

Ndirò abádhí arí nzi pbàkà otu ùngǎ. »

¹¹ Ndirò, ma matsò dhu nàwí-okú dǎ rò, matì : abádhí rotsúya nzi fíyò ma mabhòlò asota tò ngari ò ! »

¹² Nírò àbanĩnzó, nyàndà nga mběyi ! Nzínzìku ò atdí ale mà náká nzá ndíni nzére afína nà, yà ndàbhu rádù ndùbhà pbìndà a'uta, ndàdù ndìndà itse Kàgàwà, yà ípìrǒnga nà aríi dhòdhòdhonganà ale rǎ rò.

¹³ Pbétù, nyĩ nyàkă nyòngò afíkù àbhu ròtsì òbi bilínganà nzínzìku ò, yà àdì « indonga » tí Ìlǎ Andítá rătina idho àdì àlě tò màtí átò rò. Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyĩ nyí nzi àdù nyùbhà nzérenga rùtrǎ nyí, ndàbhu afíkù rò'ò odú, ìnzí nyíri Kàgàwà-tsù dhu. ¹⁴Obhó tí, dhu apé ìi ìnè àlě karíi yà dǎna-kpa ò rò àlě kǐi nà a'uta òdò àlě karí pòtsó, ràrà àhu

ⁿ 3.2 Ozt 12.7 ^o 3.11 Zàb 9.7-11

àlě tó ípìrǒnga-tsù rǐ ndòdì dhu ò dhu tí, ní àlě kádù òko atdíkpá arǐí Krístò mànà ale tí.

¹⁵ Ìlǐlǎ Andítá rǐ dhu òvò ndàti :

« Indo nyǐ nyapé Kàgàwà-tù ìri,

ní nyǐ nyàkǎ nzá nyǎbhù afíku rò'ò odú, àdhàdhì abhúku náanzì kùnò dhu gàyà ìnzǐ 'ìfu dhu bhěyi. ¹⁶ Ádhi mà i Kàgàwà ùnò dhu niri 'àdù gàyàna ònzì ìnzǐ ìfu ? Tí nzǐ yà Músà unda rùvò Mísrì tó pbìrì ò rò ale kóró ? ¹⁷ Ndirò, ádhi mà i Kàgàwà nabhù ràkò ìfo kumì atò ǔ ? Tí nzǐ yà nzérenga nanzì, ndi dhu ràdù 'àbhù 'ève rùngù ǔ ale kóró ? ¹⁸ Ádhi mà i Kàgàwà atsò dhu okúya dò rò ndàti, ìnzǐ abádhí rotsúya yà fíyò ndì ndabhòlò asota tó ngari ò ? Tí nzǐ yà ì nuvo ìnzǐ 'ìrì kà-tsù dhu ale' ? » ¹⁹ Nírò àbanǐnzó, mà màla dhu ní, abádhí ratsù nzá ndi asota tó ngari ò inzà ì à'ù Kàgàwà dhu-okú dǒrò.

Kàgàwà óbhòlò asota tó ngari pbìndà ale tó dhu

4 ¹ Kàgàwà akò wà ndi asota tó ngari ò àlě kótsù nǐ dhu tó làkà àlě tó. Ní dhu àkǎ nyàndà nga mběyi, ndíní ìmbà ìnzǐ ròtsù ányì atdí ale mà ní'ì tí nzínzìku ǔ. ² Obhó tí, ka kùnò Kàgàwà bhà Ɔte àlě tó àdhàdhì àlě t'ábhúna tó ka kùnò ka dhu bhěyi. Abádhí ìri ndi Ɔte, pbétù ìnzǐ ràdù atdí dhu mà nónzì fíyò. Obhó tí, ka ì ìrì rò, abádhí adù nzá kà'ù. ³ Pbétù kòmbí àlě, yà àlě kà'ù ka rò, àlě kótsù òtsù ndi asota tó ngari ò. Ndi asota tó ngari nàndà dhu nǐ, Kàgàwà avò dhu àlě t'ábhúna tó, ndàti : ndì ròtsò wà dhu nàwí-okú dò rò, ìnzǐ abádhí rotsúya akekpá màtí yà fíyò ndì ndabhòlò asota tó ngari ò^a.

Kǎvò dhu ndi dhu bhěyi, àzèmbè iwà ndi nditò yà adzi ndi ndabhòlò nǐ pbìndà kasu rórò. ⁴ Obhó tí, Ìlǐlǎ Andítá rǐ dhu òvò atdí ngari ǔ àrùbhù rǐ idhò isé idhò nàndà dhu nǐ, ndàti : « Àrùbhù rǐ idhò isé idhò ǔ, Kàgàwà náaso ndì, iwà ndi nditò pbìndà kasu kóró rórò' . » ⁵ Ndirò, Kàgàwà ràtina átò ndi Andítá ò : « Abádhí rǐ nzǐ òtsù akekpá màtí fíyò ma mabhòlò asota tó ngari ò. » ⁶ Angyinǎ rò ka kùnò Kàgàwà bhà Ɔte fíyò ale náatsù nzá ndi asota tó ngari ò, abádhí uvò ì ìnzǐ 'ìrì Kàgàwà-tsù dhu dhu-okú dò rò. Ìnè màtí kà rǐí ndi dhu bhěyi rórò, ngǔkpà ale rǐí ìnè 'òtsù ndi asota tó ngari ò. ⁷ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, Kàgàwà ìli « Indonga » tí kátina ngàtsi idhò tdítǎ. Àbadhi náavò dhu ndi idhò nàndà dhu nǐ angyinǎ rò, ádrùngbǎ kamà Dàwudì-otù ǔ, yà iwà ka kòvò angyinǎ rò dhu bhěyi. Kǎti :

Indo nyǐ nyapé Kàgàwà-tù ìri,

ní nyǐ nyàkǎ nzá nyǎbhù afíku rò'ò odú.

^P 3.18 Ɔzt 14.1-35 ; Zàb 95.11 ^q 4.3 Zàb 95.11 ^r 4.4 Ɔpt 2.2

⁸Obhó tí, dhu f̄iyana gukyè iwà Yèsuwà arà àhù indrũ nà asota tó ngari ò dhu tí, ní Kàgàwà òv̄dyana nz̄i dhu td̄td̄ ndi dhu-dzid̄ asota tó ngātsi idh̄o d̄s̄. ⁹Nírò, Kàgàwà aròd̄ona pb̄indà ale tó sàbatù nyú r̄f̄i inè. Ndi idh̄o r̄f̄i àdhàdh̄i yà kaso ndi ònà àrùbh̄u rí idh̄o isè idh̄o bh̄eyi. ¹⁰Obhó tí, wò Kàgàwà òbh̄l̄l̄ asota tó ngari ò òtsù ale, náso wà ndi pb̄indà kasu ò r̄ò, àdhàdh̄i Kàgàwà náaso ndi pb̄indà kasu ndi ndit̄ò dhu-dzid̄ dhu bh̄eyi. ¹¹Nírò, dhu àkà àlè r̄onzi òbi, àlè ròtsù ndi asota tó ngari ò, ònz̄i àlè nz̄inzi ò atd̄i ale mà r̄onzi dhu àlè t'ábh̄úna náanz̄i dhu bh̄eyi.

¹²Obhó tí, Kàgàwà bhà Ɔte ní ip̄ir̄nga ìbho arí indrũ tó Ɔte. Ndir̄ò kà r̄f̄i òbi nà, ndàd̄ù ndàkà ròsè yà ɔyɔyɔ kunàd̄o n̄i rí dhu è'à ila tó obhi-akpà d̄n̄à. Kāròtsù bhélèbhélè ale-nyutsi, ndàrà òtsi ale-afí nyú r̄ò. Ndir̄ò, kārí ale-kpa únz̄i ì r̄ò nga mà ònga n̄und̄o, ndàd̄ù àrà òtsi ale-kpa ò tètè mà r̄ò. Kārí indrũ r̄r̄ena affina ò nd̄in̄i ndi ndonzi tí dhu nábh̄ù r̄uni ndi k pangba. ¹³Ìmbà Kàgàwà r̄ò r̄ò arí ndòru atd̄i dhu mà r̄f̄i. Kórò dhu ar̄f̄i k pangba kà t̄ò. Kà-nyìkp̄ò arí kórò dhu àlè. Ndir̄ò Àbadhi ní ndi àlè k̄on̄ɔya àlè kanzi kórò dhu on̄zinà ale.

Yèsù ní pbàkùhání tó ádròdr̄ò ale d̄s̄ Kamà nyú ròsè dhu

¹⁴Àlè k̄f̄i inè atd̄id̄ò òsè pbàkùhání tó ádròdr̄ò ale d̄s̄ kamà, yà òr̄ù-akpà ò atsù ndàrà àhù Kàgàwà-tí'ò nà. Ndi pbàkùhání tó ádròdr̄ò ale d̄s̄ Kamà ní Yèsù, Kàgàwà t'íd̄h̄unà. Ní, dhu àkà àlè rikò p̄òts̄ò yà ka àlè ká'ù n̄i àlè tó a'uta ò. ¹⁵Obhó tí, ndi àlè k̄f̄i nà pbàkùhání tó ádròdr̄ò ale d̄s̄ Kamà ní yà àn̄ò rád̄ù àlè tó ivívinga nánò át̄ò ale. P̄f̄om̄vo Sitanì umvú àbadhi-afí kórò otu ò, àdhàdh̄i ndi ndarí àlè-afí ùmvũ dhu bh̄eyi. Pbétù kanz̄i nzà nzérenga. ¹⁶Ní, dhu àkà àlè r̄ondri a'uta nyú nà Kàgàwà bhà Ádr̄ungbà kamà tó tombi-tí'ò. Ka ní ndi ídz̄inga ònzi arí indrũ tó ale. Ndi dhu bh̄eyi ní ndi, kà rád̄ù ìf̄i izu tó affina nà àlè d̄s̄, ndàd̄ù àrà ídz̄inga ònzi r̄ò àlè tó àkàkà kàsuni ò.

Yèsù ní Ádr̄ungbà Kùhanì *Mèlkisèdeki bhà ɔf̄ò ò dhu

5 ¹Ìngbàtí ìli ndi pbàkùhání tó ádròdr̄ò ale d̄s̄ kamà mà nóvò ka karí indrũ nz̄inzi ò r̄ò, nd̄in̄i ongó tí kasu ònzi indrũ-ɔv̄ò r̄ò Kàgàwà-ònz̄i. Ndi kùhanì bhà kasu ní ndùbho ònz̄i ka kùbina ùbi tí perè mà, ùbi tí ka kùbina ònz̄i tó perè mà nà Kàgàwà tó indrũ ònz̄i nzérenga-okú d̄ò r̄ò. ²Ndi nyú tír̄ò ka ní ivivi ale affina ònà r̄ò. Ní ndi dhu-okú d̄ò r̄ò, kà r̄f̄i inè yà ònz̄i ì òzè r̄ór̄ò úwí ídz̄i otu r̄ò r̄ò ale tó dhu ràl̄ù d̄ona. ³Ndir̄ò wò ndi nyú tír̄ò kà r̄f̄i ivívi dhu-okú d̄ò r̄ò, kàkà nzà ndùbho ònz̄i tó perè ngũkpà ale tó nzérenga-okú d̄ò r̄ò r̄ò tí, pbétù kàkà ndùbho ka pb̄indà nzérenga-okú d̄ò

^s 4.8 Obhó tí, Yèsuwà nyú náara wà àhù indrũ nà Kànanà tó pb̄ir̄i ò. Pbétù, ir̄ò ka kòzè kitè dhu ní, ndi Kànanà r̄f̄i yà obhónà asota tó ngari nyú-sisi kèlè.

rò màtí átò. ⁴Ímbă ndítírò arí ádrùngbă kùhanì tó ifuta àbhù findà atdí ale mà náarfí. Pbétù, Kàgàwà arí ndi ìndrù ànzi, ndìli ádrùngbă kùhanì tí, àdhàdhì kánzi Àròni, ndìli ádrùngbă kùhanì tí dhu bhèyi.

⁵Ndi dhu bhèyi tí átò, Krístò náabhù nzá pbàkùhání tó ádròdrò ale dō Kamà tó ádrùngbānga tó awáwù ndítírò findà. Pbétù, Kàgàwà ní ndi ka nabhù kà tò. Kàti kà nǐ:

«Inyi, inyi ní Idhùdu.

Ndirò, indo ndi nòpè rò, ima ní Àbanu^t. »

⁶Ndi dhu bhèyi tí, kǎvò dhu átò Yèsù nàndà dhu nǐ ngàtsi ngari ò ìlǐlǎ Andítá ò, ndàti:

«Inyi ní kùhanì dhòdhóhónganà

àdhàdhì Mèlkisèdekì ìí òná òfò ò^u. »

⁷Yà adzi ò Yèsù ìí òná kàsùmi ò, kítsò ndi Kàgàwà, yà ìnè ìí ndìgù ndi òve ò rò ale-rò, ndàdù kítè òrú-tùna nyú nà ndirò nyina-dha nà. Ní Kàgàwà ìri kàbhà itsòta, tsùnà dhu kífu dhu-okú dō rò. ⁸Ìnè màtí ndi ndíí Kàgàwà t'ídùnà nyú tí rórò, kùdhè Kàgàwà-tsù dhu ìri arí ale tí ndi ndíí dhu yà ndi ndabà àpbè-otù ò. ⁹Kàgàwà itdègu kà-nyutsi ndi ndudhé kórò dhu nábhù rākă, ní kǎdù òngo kórò ale yà tsùnà dhu ìri rí nígù rí, ndàbhù ràbà dhòdhóhóngà tó ípìrǒnga ale tí. ¹⁰Ndi dhu bhèyi ní ndi, Kàgàwà idì ka ríí pbàkùhání tó ádròdrò ale dō Kamà tí, Mèlkisèdekì bhà òfò ò.

Inzá dhu àkă kokò nzónzo tí a'uta ò dhu

(1Kò 3.1-3)

¹¹Mèlkisèdekì nàndà dhu nǐ, mà míí àbhò dhu nà fùkù mà múncna. Pbétù, mà mí i dhu-tì àwè tí fùkù dhu ríí odú, ìnzí bíku arí inga ìri dhu-okú dō rò. ¹²Obhó tí, yà nyí nyúdà kórò kàsùmi ò, nyí nyíí ìnè nyòngò Kàgàwà bhà òte ùdhè arí ìndrù tò màlímó tí. Pbétù kòmbí, nyí nyòko òko yà dōna-kpa ò rò ka kapè kudhe fùkù dhu-atdyú òho nyí nyarí kudhe tdítò fùkù ró. Nyí nyùgèrè nyí nyòngò màkyí nózè òmvù ìré-nzo bhèyi ale tí, àzèmbè ododu ònyù ònyu nyí nyàmbènà rò. ¹³Obhó tí, ìngbàtí ìli ndi ale mà, yà màkyí kèlè nózè ndòmvù ní àdì àdì ìré-ngba tí obhónánga tó òte ò ale. Ka ní inzá únì ídzì dhu t'ònzita mà, nzére dhu t'ònzita mà nà ònga t'òvòta ale. ¹⁴Pbétù, ododu ònyù ònyu arí ale ní iwà ò'ò ale. I ale ní kākà ì ònzina kórò dhu ò, iwà únì ídzì dhu mà, nzére dhu mà nà ònga t'òvòta ale.

6 ¹Ní ndi dhu bhèyi kà ríí rò, dhu àkă àlè rùdà yà dōna-kpa ò rò ka kudhè àlè tò Krístò dō isísò dhu-dōnă, àlè ràdù àmbe òwu dō angyi yà iwà ò'ò ale tò àkànà kudhe dhu-tidò ùnǐ àlè kí dhu ò. Dhu àkă nzá àlè ràpbă àlè tdítò yà dōna-kpa ò rò ka kudhè àlè tò dhu t'únita rǒ. I dhu ní: yà òve ò ràdù ìndrù ùndà mùtsò-tidò ò rò ka kí ale ùgèrè kùbhà dhu mà, Kàgàwà à'ù

^t 5.5 Zàb 2.7 ^u 5.6 òpt 14.17-20; Zàb 110.4; Èbr 7.1-17

ka kí dhu mànà. ²Ndirò ní bàtizò dǔ ka kí dhu ùdhě indrũ tò dhu mà, ale-otsú ùlĩ ka kí indrũ dǔ dhu mànà'. Ngũkpà dhu ní indrũ rĩ 'ùngbě ove-bvù rò dhu dǔ ka kí dhu ùdhě indrũ tò dhu mà, Kàgàwà itdiya indrũ-ànyà dhu dǔ ka kí dhu ùdhě dhu mànà. ³Àlě kàkǎ àlě ràmbe òwu dǔ angyi tí yà iwà ǔ'ò ale tò àkànà kudhe dhu-tidò t'únita ǔ, Kàgàwà òzè ka nĩ.

A'uta ùbha ka kí dhu tó nzérenga

⁴Kidiyi pé yà iwà ì á'ù Kàgàwà rórò ì nádu angyè fiyó mùtsò ò ale tó ǔfò. Abádhí ála wà Kàgàwà bhà awáwù, abádhí ábà wà yà pbìndà ale tò Kàgàwà arí àbhùna perè átò, ndirò Kàgàwà ábhu wà abádhí ràbà pbìndà ìlĩlǎ-Alafí. ⁵Abádhí nínè wà Kàgàwà bhà Òte tó ídzìnga, 'àdù yà ìrà rírà adzi tó ádrùngbǎnga tó obi inè. ⁶Pbétù, abádhí ádù 'àdu fiyó angyè mùtsò ò. Ní ì dhu bhěyi ale-tidò àbhù ka kí rùgèrè ì tǔítǔ rùbhà fiyó nzérenga dhu rĩ'ò odú nyú. Obhó tí, abádhí rĩ'ò àdhàdhì Kàgàwà t'ídhùnà àbhù rí kutǔ tǔítǔ mùsàlabhà dǔ ale bhěyi, ndirò indrũ àbhù rí ràmbe dhu ùnò dǔ nzére nyú Yēsù ní ale bhěyi.

⁷Ìnga tí ka kòbhì adzi náapè àmbe ònà rárà ìkò rǔ igye-dha òmvù dǔ, ndàdù ònà ka kòzò ònyù ì'ò ndì nabhì ale tò, ní ndi dhu ìtè dhu Kàgàwà ràso wà ndi adzi. ⁸Pbétù, kǎpé okpèna nà itsukpó-nzo mà nzére ìrì-tidò mànà nǔ'ò, ní ndi dhu ìtè dhu ndi adzi rǎrĩ mbǎ tĩna nà, ndirò Kàgàwà rí kòfù ònà idhò rìndù wà ndì. Ndirò Kàgàwà rǎrà dhu ùtsà kùbi ndi ndí kǎzù nĩ dhu rǔ.

⁹Òdhídù, yà atǔítǔ mǎ mózè nyí rò, mǎ mí mbǎ òte wò dhu bhěyi màtí, mǎ màni wà dhu mběyi nyú nyí rǎrĩ'ò inè ídzì otu ǔ. Ndi otu ní ògù tó otu. ¹⁰Kàgàwà ní obhónánga tó dhu ònzi arí indrũ tò ale. Ní kà rí nǔ'ò àdzo nyí nyònzì kasu rǔ rò. Obhó tí, nyí nyònzì kàbhà ale dzùnà, ndirò nyí nyòko òko abádhí dzùnà ònzi nyí nyarí ró tí. Ní ndi dhu ìtè dhu iwà nyí rózè Kàgàwà. ¹¹Ndirò, mǎ mí atdyúna òho dhu ní, ìngbàtì ìli ndi ale mà nǔnzìku ǔ rǎkǎ ndàmbe Kàgàwà bhà ale dzùnà ònzi dǔ wò dhu bhěyi tí, rǎrà àhu yà adzi ǔ dhu-tsù rí ndòdì dhu ò. Nírò ní ndi nyí nyádù yà nyí nyóòna Kàgàwà rònzì fǔkù dhu àbà nĩ. ¹²Nírò, nyí nyàkǎ nzá nyí'ò ngbǔya úyí ale tí, pbétù nyí nyàkǎ nyòko Kàgàwà ná'ù ale bhěyi, ndirò dhu-dzi òndù arí ale bhěyi. Ndi dhu bhěyi aróko ale ní ndi Kàgàwà òkò fìndá làkǎ fiyó dhu àbà arí.

Kàgàwà arí nǔ'ò ndi ndòkò làkǎ ùwù dhu

(Èbr 10.23-24,32-36)

¹³Kàgàwà rí làkǎ òkò Àbràhamù tò rò, kǎtsò dhu òvòna rǔ nditírò. Kǎnzì dhu ndi dhu bhěyi ìmbǎ òvòna rǔ ndi ndádù dhu òtsò ngǎtsi òna nǎ ósè

^v 6.2 Írò, ale-otsú ùlĩ ka kí indrũ dǔ dhu-tì ní: Kàgàwà ònzi ka kí rírà ndi ale ìlĩlǎ Alafí ní dhu.

ádrùngbàle níí nídhuní. ¹⁴Käti : «Ma mòtsò wà dhu obhó nyú, ma mí nyasò àšò atdíđ, madù pbàkù pbàdzukuru-bvù níse atdíđ átò^w. » ¹⁵Ní, ìnzí ndí ndìngyě rórò ndí ndòđò Kàgàwà ùnò fíndà dhu rò, Àbràhamù adù yà Kàgàwà akò fíndá làkà fíndà dhu àbà. ¹⁶Obhó tí, ìndrù apé dhu òtsò, ní abádhí arí ndí dhu òtsò yà ádrùngbàle tí ríí ròsè dòyanà ale-òvò rò. Ndirò, òtsò abádhí òtsò dhu náarí kóró agòta ìto abádhí nzínzì ò rò. ¹⁷Ndirò ndí òfò ò tí, Kàgàwà azè ndìtè dhu kpangba yà ndí ndòkò fíndá làkà dhu àbà rí ale tò, ìnzí ndí ràràdù pbìndà òtè ùwù akekpá màtí. Ní kítè ndí làkà tó obhóna dhu ndí ndòtsò ndisè ka ní dhu-otù ò. ¹⁸Nírò, ìnzí arí ùwù dhu yà ìnzí Kàgàwà ràdù títò ùnò òyá ríí òyò. † dhu ní làkà t'òkòta mà dhu t'òtsòta màna. Ní, yà kà-nyutsi àlè kúrú àlè rò, kòkò òyò dhu-okú dò rò, àlè-afí nòtsi wà òbì atdíđ, ndíni àlè kòdò tí àlè ràbà yà kòkò fíndá làkà àlè tò dhu àlè-atdyú nyú nà. ¹⁹Ndi àlè kòdòna àlè ràbà dhu rí àlè àbhù àlè rìkò pòtsò Kàgàwà-ònzì àlè-afí ònà rò, àdhàdhi nàngà náarí bàtò àbhù rìdè pòtsò atdí ngari ò idha dš dhu bhèyi. Kàbhù àlè àlè rùdà àlè-afí ònà rò *pàziyà ònà, àlè ròtsù atdíđ ílā ngari ò, yà Kàgàwà arádi òrù-akpà ò ì. ²⁰Yèsù atsu ndí angyi ányì àlè tò, ndàdù òngo pbàkùhání tó ádròdrò ale dš Kamà tí dhòdhòdhónganà, Mèlkisèdekì bhà òfò ò.

Mèlkisèdekì ní ádrùngbà kamà ndirò ádrùngbà kùhanì dhu

7 ¹Mèlkisèdekì níí Sàlemù tó kigò ò ádrùngbà kamà. Ndirò ka níí Kàgàwà yà kóró dhu dš aríí orú ale bhà *kùhanì. Ní atdíku, Àbràhamù rí ndàdù ádròdrò kámá màna ndí ndúgyè ìla, ndàdù abádhí lèma ònzì dhu-dzidš rò, Mèlkisèdekì arà, 'òwù 'ùsò kà màna otu ò rò, ndàdù kàso. ²Ní Àbràhamù adù ndí ndàkò ìla ò dhu kóró tó atdínga idre dš nàbhù kà tò. Mèlkisèdekì tí kátina òvò-tì ní obhónànga tó ádrùngbà kamà. Ndirò ka ní Sàlemù tó kigò ò ádrùngbà kamà^x. Sàlemù-tì ní mārùngà. ³Ka kúni nzá Mèlkisèdekì t'ábanà mà, kà-tsánà mà ndirò atdí kà t'ábhunà mà. Ndirò, ka kúni nzá ìngbàngá ka kugù ka dhu mà, ndirò ìngbàngá kàdù òvè dhu mà. Kòfò ndí Kàgàwà t'ídhùnà nà ka ní kùhanì dhòdhòdhóngà nà nídhuní.

⁴Nírò, nyàndà pé wò ale íí ádrùngbàle nyú tí ònà òfò ! Àbràhamù, àlè t'ábhunà-nzínzì nyú mà, náabhù ìla ò ndí ndakò kóró dhu-tidò tó atdínga idre dš kà tò. ⁵Pbàyàhúdì-bvù pbàkùhání níí Lawì bhà pbàdzukuru, ndí Lawì ràdù íí Àbràhamù bhà mèdzukuru. Ní Músà bhà Úyátá núuyá dhu pbàkùhání tó ròngò adóya, Pbàisràyéí, nónzì rùbho ì àbà kóró dhu-tidò tó atdínga idre dš fíyò^y. ⁶Ndirò, Mèlkisèdekì níí nzí Lawì bhà pbàdzukuru nzínzì ò ale. Pbétù, Àbràhamù abhù ndí ndàbà kóró dhu-tidò tó atdínga idre dš kà tò. Ndirò kàdù ndí Àbràhamù, yà Kàgàwà akò làkà fíndà ale

^w 6.14 Opt 22.16-17 ^x 7.2 Opt 14.17-20 ^y 7.5 Ozt 18.21

náso. 7Inzá ka kàgò ale dòná rórò, ákě ale àsò arí narí ádrùngbàle. 8Lawi bhà pbàdzukuru nzínzi ð ìí pbàkùhání tí ale, yà kóró dhu-tidò tó atdínga idrè dǒ tó perè núbho ka kongónà fíyò ale, nií ùvè rádù ùve atdíku ale. Pbétù Mèlkisèdekì, yà Àbràhamù abhù ndì ndàbà kóró dhu tó atdínga idrè dǒ fíndà ale, ní dhòdhóhóngà nà aríí ípìrǒngà nà ale, àdhàdhì ìlìlì Andítá rǎnǎna dhu bhèyi. 9Nírò, àlě kìnè àlě ràti, Lawi, yà pbìndà pbàdzukuru tó adóya Pbàìsràyélí nóongónà kóró dhu-tidò tó atdínga idrè dǒ núbho perè tí fíyò ale, ní rabhù wà kóró dhu-tidò tó atdínga idrè dǒ átò perè tí Mèlkisèdekì tó Àbràhamù-nyutsì. 10Obhó tí, inzà màtí ka kàpè ndùgu rórò, Lawi ìí ìnè abhunà-nzínzi Àbràhamù-nyutsì, Mèlkisèdekì mànà ndì abhunà-nzínzi mà rí 'ùsò, ràdù perè àbhù fíndà ònà kàsùmì ð.

Kàgàwà rí Mèlkisèdekì bhèyi ngàtsi ádrùngbà kùhanì, Yèsù, ilì dhu

11Pbàìsràyélí tó Úyátá ð, ka kongónà pbàkùhání òvò Lawi bhà pbàdzukuru nzínzi ð. Abádhí nií pbàkùhání Àrǒnì bhà ðfò ð. Pbétù pbàkùhání tí abádhí ìí ònà ðfò nií inzà àkà ðfò. Àkà àkà dhu tí kíí nání, ka kahòna nzi Mèlkisèdekì bhà ðfò ð rí kasu ònzi kùhanì-atdyú tdítǒ. Ndi dhu ìina mbà tina nà. 12Obhó tí, kùhanì tó kasu ùwù ndì rò, Úyátá àkà wà ndùwù ndì átò. 13Ndirò, wò ka kòtè pbìndà dhu dǒ àlě tó Ádrùngbàle Yèsù nií vurò ale-dhú-tidò. Ndirò kà mà tó dhu-dhú nzínzi ð, *màzàbahù dǒ kùhanì tó kasu nanzì atdí ale mà níí ìmbà. 14Obhó tí, dhu ùni wà ndì kpangba àlě tó Ádrùngbàle rahù Yudhà-dhú nzínzi ð rò. Ndirò ndì ale-dhú nàndà dhu ní, Músà náavò nzà kùhanì tó kasu tó dhu nàndà atdí òte mà.

15Ndirò, yàrí ní ndì ndì dhu nìtè kpangba tdítǒ dhu : Mèlkisèdekì nà ndì nǒfò ngàtsi kùhanì nítò wà ndì. 16Ndi kùhanì-tsí ka kili nzà ríí kùhanì tí ìndrù tó màndù nónzi ka dhu-okú dò rò. Pbétù, ka kili ka ríí kùhanì tí dhòdhóhóngà arádi ípìrǒngà bhà ádrùngbànga tó òbi ní. 17Obhó tí, ìlìlì Andítá rí dhu ìtè kpangba, ndàti :

« Ìnyì ní dhòdhóhóngà arádi kùhanì

Mèlkisèdekì bhà ðfò ð^z ale. »

18Ndi dhu bhèyi ní ndì, Kàgàwà ahò angyè úyátá, ndì úyátá ìí ivívinga nà ndirò kǎnzi nzà ìndrù-dzùnà dhu dhu-okú dò rò. 19Obhó tí, wò ndì Músà bhà Úyátá náabhù nzà ìndrù Kàgàwà ròzù àkàkà ale tí nyìkpóna ð. Pbétù kòmbì, Kàgàwà íbhò wà àlě kádù òdòna àlě kabá tí atdíð òkà dhu. Ndi dhu-otù ð nga ní ndì àlě kíí ìnè àlě ròndrì Kàgàwà-tí^ò ní.

20Ròsè wò dhu dònà, Yèsù ilì ndì ndì ràdi Ádrùngbà Kùhanì tí rò, Kàgàwà atsò pé dhu angyi. Pbétù, Lawi bhà pbàdzuru nzínzi ð ale ùlì ka kí kùhanì tó kasu ð rò, ka katsò nzà dhu ndì dhu bhèyi. 21Pbétù, Kàgàwà ilì Yèsù ríí Kùhanì tí yà ndì ndòtsò dhu dhu-otù ð. Kǎti kà ní :

^z 7.17 Zàb 110.4

«Ima Ádrùngbǎle Kàgàwà, ma mòtsò wà dhu,
ndirò ma mí nzǐ madũ tdítdǔ ndi dhu dǔ :
nyi nyádi Kùhanì tí dhòdhódhónganà^a. »

²²Ndi dhu bhèyi Kàgàwà òtsò dhu dhu-otù ǔ, Yèsù ní ndi àlě àbhũ rí àlě rà'ù dhu inè àlě ràrǐ Kàgàwà mànà àlě núngbò atdítdǔ àkǎ ungbòta ɔwútá nà ale.

²³Ndirò ngǎtsi dhu rǐ inè átò : ngǔkpà pbàkùhání ní'ǐ abho rò. Ní abádhí owúnà ève rǔ, kadù 'èwu pbàkùhání-ɔwútá ní. Ní ndi dhu arána abádhí àbhũ rǔ ìnzǐ rǔnzǐ kùhanì tó fiyó kasu dhòdhódhónganà. ²⁴Pbétù, Yèsù tò ndi dhu rǐ ìmbǎ ndi dhu bhèyi : Kà rǐ ìpìrǔnga nà dhòdhódhónganà, ndirò kùwũ rí kùhanì tó kàbhà kasu ǔ rò atdí ale mà rǐ ìmbǎ. ²⁵Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, kà rǐ inè ndǐgũ Kàgàwà-tǐ'ù iwũ otùna ǔ ale atdítdǔ. Obhó tí, kà rǐ ìpìrǔnga nà dhòdhódhónganà, ndirò kǎrí ndìtsò Kàgàwà rǔ abádhí-okú dò rò. ²⁶Nírò, Yèsù ní ndi àkǎkǎ àlě tó pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ Kamà. Ka ní ìlǐlǎ ale Kàgàwà-nyǐkpó ǔ, ìmbǎ afátá nà ale, ndirò ìmbǎ nzére dhu tí ka kózùna atdí dhu mà rǐ nyunatsi ale. Kàgàwà ìndà ka nzéreatále rǔ rò, ndàdù kǐdzi, ndìli ɔrú ngari nyú ǔ òrù-akpà ò. ²⁷Kà rǐ nzǐ bilínganà ndi ndi perè ùbhò Kàgàwà tó dhu-atdyù òho, àdhàdhì pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ ngǔkpà kámá nǔɔnzínà ka bhèyi. Abádhí ubhónà pé perè fiyó nzérenga nyú-okú dò rò ìtǐrò, ndirò ndi dhu-dzidǔ 'àdù kùbho ngǔkpà ale tó nzérenga-okú dò rò. Obhó tí, Yèsù anzi dhu ndi dhu bhèyi atdí-gùna kèlě tí, yà ndi ndipfo ndi ndìtǐrò ɔve tó dhu-otù ǔ. ²⁸Músà bhà Ʋyátá náabhù kuli inè nzére dhu tí ka kózùna dhu rǐ nyuyatsi ale mà rǐ ádròdrǔ pbàkùhání tí. Pbétù, Kàgàwà atso dhu^b núuwù ndi Músà bhà Ʋyátá. Wò ndi kǎtsò dhu ní, kǐdì Idhùnà ràdi pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ Kamà tí. Ndi kà t'ídhùnà ní ndi àkǎkǎ dhu bhèyi rí pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ Kamà tó pbìndà kasu ònzi dhòdhódhónganà ale.

Yèsù ní àlě tó obhóná pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ Kamà
Ungbòta-Ɖwútá ǔ dhu
(Ìsa 55.3 ; Èbr 9.6-12 ; 12.24)

8 ¹Yàrí ní ndi wò mà mòzè mǔnò fǔkù dhu nzínzi ǔ ádrùngbǎ dhu : àlě kǐrǐ nà pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ Kamà tí ní ndi Yèsù nyú. Òrù-akpà ò, kǎdi Kàgàwà bhà ifuta tó ádrùngbǎ kamà tó tombi tó fangà dònǎ rò. ²Kǎrí Ádrùngbǎ Kùhanì tó pbìndà kasu ònzi atdítdǔ ìlǎ ngari ò Kàgàwà arádi i, kà-tì ní, kà rarí ndi kasu ònzi obhóná *hemě-dzà ǔ. Ndi hemě-dzà ní wò ndi Ádrùngbǎle Kàgàwà úpe, ìnzǐ ní ìndrũ úpe.

³Ìngbàtǐ ìli ndi ádrùngbǎ kùhanì mà ka kilínà ndíní ongó tí yà èbi tí ka kùbina ìzǎ tó perè mà ngǔkpà perè-tidò mànà núbho Kàgàwà tò. Ní

^a 7.21 Zàb 110.4 ^b 7.28 Kàgàwà atso dhu rǐ 7.21 ò.

ndi perè nàndà dhu nĩ, dhu akána Yèsù, àlě tó pbàkùhání tó ádròdrò ale dš Kamà, rĩĩ perè tí ndi ndábhùna ìndrũ-ɔvò rò dhu nà. ⁴Yà adzi ð ndi ndiĩ nání, kĩĩyana mbà kùhani tí, ìnè Músà bhà Úyátá ávi dhu bhěyi rí perè ùbhò Kàgàwà tó ngũkpà *pbàkùhání rĩĩ nídhunĩ. ⁵I *pbàkùhání rōnzina ĩlĩlā ngari ò kasu nĩĩ yà òrũ-akpà ò arí 'ònzì obhóná dhu tó ɔfò kèlě. Obhó tí, yà ìkyèrò Músà rĩĩ ndíĩ ndi ndòsì tí hemě-dzà òná kàsũmì ð, Kàgàwà avò dhu kà tó ndàti: « Ándà yàrí dhu mběyi. Nyi nyi hemě-dzà ùpě yà pbìrì dš rò ma mitè indũ idza tó ɔfò ɔ. » ⁶Ní kòmbí, Yèsù tó Kàgàwà ábhu kasu ní ídzì kasu nyú ròsè ngũkpà *pbàkùhání tó kasu dōnā. Obhó tí, kídè ìndrũ nzínzì ð Kàgàwà mànà, ndíĩ ndi ndungbò tí ìndrũ fĩndá ídzìnga ósè angyè ungbòta tó ídzìnga dōnā ungbòta nĩ. Ndi ungbòta ní yà Kàgàwà akò fĩndá làkà ìndrũ tó àkà àkà ungbòta.

⁷Wemberè tó ungbòta^d níĩyana gukyè iwà ìndrũ nabhù rĩĩ àkà àkà ale tí Kàgàwà-nyìkpò ð dhu tí, ní Kàgàwà ahòna nzĩ ngātsi ungbòta-atdyú ndònzì pbìndà ale mànà. ⁸Pbétù, yàrí ní ndi Kàgàwà arè pbìndà ale dš tí dhu. Kāti :

« Kànĩ idhò ìrà wà.

Ndi idhò ní yà mǎ mí mǔngbò ɔwútána tí Ìsràyeli tó pbìrì ð bhà mà, Yùdeyà tó pbìrì ð bhà mànà òná idhò.

⁹ Ndi ungbòta rĩ mbà ìĩ àdhàdhì yà abádhí t'ábhúya mànà ma manzì ungbòta bhěyi, yà ma mǔlú abádhí ɔtsúya rò, mipfo Mísri tó pbìrì ò rò òná idhò ð dhu bhěyi.

Ìnzá abádhí akò 'òngò ndi ungbòta ìfũ bìlìnganà dhu-okú dò rò, ìma mà átò, ma madè abádhí ùbhà. »

¹⁰ Ndirò kāti :

« Ndi idhò dzidš, yàrí ní ndi Ìsràyeli tó pbìrì ð bhà mànà mǎ mungbòya mǎ nĩ ungbòta-tidò.

Ma mabhùya abádhí rùni pbàkà Úyátá, madè àndinà átò abádhí-afí ò.

Ma ní'iyà abádhí tó Kàgàwà, ndirò abádhí ní'iyà pbàkà ale.

¹¹ Atdí ale mà náaraya nzĩ dhu ùdhe rò atdí ɔdhìnà tó màtí, ndirò adònà tó màtí, ndàti :

« Nyi nyàkǎ nyuni Ádrùngbǎle Kàgàwà ! »

Obhó tí, kóró ale núuniya ma,

ròpè ndi àkěkpá ngbángba ò rò, ràrà àhũ abádhí nzínzì ð ádrùngbǎle ò.

^c 8.5 Uvt 25.40. ^d 8.7 Wemberè tó ungbòta ní yà Sìnayì tí kátina pbìrì-dš rò Kàgàwà anzì pbìndà ale mànà ungbòta (Uvt 24.3-8).

12 Ma mubàya abádhí tó afátá,

inzĩ madù abádhí tó nzérenga ìrè^e. »

13 Kàgàwà rǒte Ungbòta Ɔwútá dǒ dhu náadù wemberè tó Ungbòta àbhu róngò ayína tí. Ndirò ayína tí òngò dhu, yà iwà ndì níngyě dhu, ní íkyèrò òdì ndíní ndì ndawí tí dhu.

Ungbòta-Ɔwútá tó ídzìnga nùdà wà Ungbòta-ayí tó ídzìnga dhu

(Uvt 24.3-8; 25; 26; 40.17-33; Êbr 12.24)

9 ¹Wemberè tó ungbòta ǒ, Kàgàwà rǒ ìndrù arí 'ítsò yà adzi dǒ òná rò ngari mà, abádhí àkǎ 'ònzì sòmà tí dhu mànà dǒ uyátá ní'ì inè. ²Ndi dhu bhèyi ní ndì, abádhí upe hemě-dzà. Anyì-dzá, wemberè tó kàluga-ɔvò ní'ì « Ìlǎ Ngari ». Ndi kàluga ǒ ka kuli dhu ní àrùbhè ɔpbína nà ádrùngbǎ tarà-ba mà, Kàgàwà tò ka kùbhòna perè tí m̀gati ka kulína dóná mizà mànà^f. ³Ndirò, ndi wemberè tó kàluga mà ɔvò rí kisé kàluga mànà-ǒnga ka kundo ádrùngbǎ mberù-ba nǐ. Wò ndi ɔvò rí kisé kàluga-ɔvò ní'ì « Atdídǒ Ìlǎ Ngari. » ⁴Ndi kàluga ǒ ì'ì dhu ní ɔvò nǐ ka kòbhòlò *màzàbahù-tidò, yà mbèyi aróngu kàzu ǒ ka kòbì ndì rò *alindra-tidò tó perè ka kòbína dóná rò màzàbahù. Ngàtsi dhu ní'ì ɔvò nǐ ka kútri kóró ngbòna sàndukù, yà « Ungbòta tó Sàndukù » tí ka kátina sàndukù. Ndi sàndukù ǒ ì'ì dhu ní, ɔvò nǐ ka kòbhòlò kópà, yà *mànà tí kátina m̀gati-tidò rǐ'ì òná mà, Àrǒnì bhà mùgò, yà ɔpbína atà, ndàdù ipfò mànà^g. Ndirò, kà'ò ì'ì ngùkpà dhu ní ɔyǒ odu-afà-nzo, yà ndì mànà ìndrù nùngbò Uyátá Kàgàwà andí d̀yá^h. ⁵Ndi sàndukù dǒ ka kuli dhu ní Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù ìtè rí àtsà ka kátsà *màkèrubi tí kátina màlàyíkà tó ɔyǒ woyò. I màkèrubi nùngbe pékéléya, sisiya ràdù ndìbvù yà perè tí ka kùbho Kàgàwà tò, ndíní kùbà tí ìndrù tó nzérenga ìzǎ-azù nífù ka kongónà òná ngari dǒ. Pbétù kòmbí rǐ'ì kàsùmì ní nzí yà kóró kǒkò dhu àwě ka kí òná atdátírá ǒ kàsùmì.

⁶Wò dhu bhèyi ní ndì ka kahù kǒkò dhu-nyèti kóró. Ní, pbàkùhání nóongónà òtsù bìlìnganà wò wemberè tó kàluga ǒ, fìyó kasu ònzi

© 1996 David C. Cook

Màzàbahù dǒ rǐ'ì màkèrubi tí kátina màlàyíkà tó ɔyǒ woyò (9.5)

^e 8.12 Yèr 31.31-34 ^f 9.2 Law 24.5-9 ^g 9.4 Ɔzt 17.9-15 ^h 9.4 Tǒr 10.3-5

ì í rò. ⁷Pbétù, pbàkùhání tó ádròdrò ale dš Kamà kèlè atdíró ní ndi ongónà òtsù wò ɔyo rí kisé kàluga ò atdí-gùna kèlè tí, yà atò náarí ìrà dhu bhèyi. Àbadhi ongónà òtsù nà fóná ànyì dhu ní, yà perè tí ndi ndípfo ndi nyú tíró pbìndà nzérenga-okú dš rò ìzà-azù mà, yà ngùkpà ale ipfo perè tí fíyó nzérenga-okú dš rò ìzà-azù mànàⁱ. ⁸Wò dhu-otù ɔ, ìlílà-Alafí azè nditè dhu ní, «Atdídš ìlā Ngari» ò ìndrù ròtsù Kàgàwà-tí'ò ònà otu rí'ì inzà ndi ndàpè ndàngbè ró dhu. Ndi dhu ní'ì àdì yà adzi dš hemě-dzà àdì kasu ònzi ndi ndí ró ònà kàsùmì ɔ dhu. ⁹Wòrì ní ndi yà kòmbí arí 'ònzi dhu nitè ɔfò. Ndi dhu ní'ì, Kàgàwà tó ka kubhónà ngùkpà perè-tidò mà, ùbi tí ka kubínà ìzà tó perè mànà rongónà nzí àdù Kàgàwà ùlè arí ale àbhu rí'ì àkàkà atdíídš afína ònà rò kònzí ale tí. ¹⁰Kòkò ɔyátá ní í ìndrù ongónà ìfunà ì ɔnyuna dhu mà, ì ɔmvùna dhu mà, ndirò fíyó ɔmà tó màndu nózè dhu bhèyi ì í 'ù'ò ìlā Kàgàwà-nyìkpò ɔ dhu mànà nàndà dhu ní. I ɔyátá ì'ì ngari nà ràrà àhu Kàgàwà rí kóró dhu ùwù, ròngò ɔwútána tí ònà kàsùmì ò.

¹¹Pbétù, Krístò ìra pbàkùhání tó ádròdrò ale dš Kamà tí, ndíní ndi ndibho tí yà ìnè àlè kí'ì nà kòmbí màtí ídzinga àlè tò. Kàtsù ádrùngbà, ndirò atdíídš àkà hemě-dzà ò. Ndi hemě-dzà ní nzí yà ìndrù nyú nùpe. Kà-tí ní, ka ní nzí yà adzi dš hemě-dzà. ¹²Kàtsù atdí-gùna kèlè tí ndi idza ɔ Atdídš ìlā Ngari ò. Kàtsù nzà ànyì ùbi tí ka kúbina perè tí ìndri-akpá-azù nà ndirò ìkyi-akpá-nzo-azù nà, pbétù kàtsù ànyì azùna nyú otù ɔ nditírò. Ndirò, ndi otu ɔ ní ndi, kùwù àlè dhòdhòdhonganà àlè tó nzérenga ɔ rò. ¹³Angyi ka kongónà perè tí ka kùbho Kàgàwà tó ìndri-akpá-azù mà, ìkyi-akpá-nzo-azù mà, kàzu ò ka kùbì ìkyi-ivá-nzo-ohù mànà núvò Kàgàwà-nyìkpò ɔ òtì ale dš, ndíní abádhí nu'ò tí rìlā ngbòya ònà rò kà-nyìkpò ɔ. ¹⁴Ní, dhu apé ì'ì ndi dhu bhèyi kòkò ìzà-azù nóongónà dhu ònzi dhu tí, ní Krístò-azù nyú tí mbà àdù ì'ì ɔbi nà atdíídš ròsè, ndù'ò àlè, àlè rìlā Kàgàwà-nyìkpò ɔ? Obhó tí, Kàgàwà, yà dhòdhòdhonganà arí'ì ale bhà ìlílà Alafí-otù ɔ, Krístò níipfo ndi nditírò perè tí Kàgàwà tò. Ndirò, kàzù nú'ò àlè tó ìrèta rìlā Kàgàwà-nyìkpò ɔ inzà àkà màtsò ɔ rò, ndíní àlè kònzí tí Kàgàwà, yà ìpìrònga nà arí'ì dhòdhòdhonganà ale bhà kasu.

¹⁵Ndi dhu-okú dš rò ní ndi, Krístò ní ìndrù nzínzi ɔ arí ìde Kàgàwà mànà ale, ndi Kàgàwà ɔnzi ìndrù mànà ɔwútána tó ungbòta ɔ. Ndi dhu otù ɔ ní ndi, kòkò Kàgàwà únzi ale rí'ì ìnè 'àbà dhòdhòdhonga nà rádi dhu, yà kàkò fìndá làkà fíyò dhu. Kóró í dhu ràdù àkà Krístò náavè ndíní ndi ndùwè tí kàkà wemberè tó ungbòta tó kàsùmì ɔ dhu nufá ale mà fíyó afátá ɔ rò dhu-okú dš rò. ¹⁶Òvè ndi ndóvè rórò ìndrù avò dhu náape ì'ì ìnè, ní dhu àkà wà kitè dhu wò ndi dhu navò ale róvè wà, tdù ka kònzí ndi ale unò dhu rò. ¹⁷Obhó tí, òvè ndi ndóvè rórò ìndrù òvò dhu rí'ì tina nà ndi ale òvè dhu-dzidš. Pbétù, kà rí mbà kà nà àdì ndi ale àdì ìpìrònga

ⁱ 9.7 Law 6.11,15

nà òná kàsùmì ǝ. ¹⁸Ní ndi dhu bhëyi tí, wemberè tó Ungbòta mà Kàgàwà ìli nzá inzá azu àpè ndùfu rórò. ¹⁹Obhó tí, wemberè tí Músà náavò yà Kàgàwà abhù fóná Úyátá kóró kóró ale tò. Wò dhu-dzidǝ, kǝdyi ikyi-akpá-nzo-azu mà ìndrì-akpá-azu mànà, ndàngbò atdíkpá idha nà. Ndirò, kǝdyi *hìsɔpò tí kátina itsu-dòkà, ndisò àlálà tà-mà-iká nǝ ka kòbhòlò imbi nǝ, ndàdè ndi azu ùvɔ nǝ Úyátá tó bhùkù-dǝ ndirò kóró ale dò. ²⁰Ndirò kàdè àtìnà : « Yàrí ní ndi Kàgàwà uyá ndíní nyí nyongó tí ìfunà Ungbòta ìtè rí azu'. » ²¹Músà núuvɔ ndi azu átè Hemè-dzà dǝ ndirò kǝvɔ ka sɔmà tó dhu-tsí dǝ kóró. ²²Ndirò, Úyátá ka kàndà rò, mbèmbè kóró dhu ù'ò arí rìlǝ Kàgàwà-nyìkpó ǝ dhu ní perè tí ka kàbhù ìzǝ-azu ùfù ndi dhu. Ndirò, inzá azu ùfù ndi rò, Kàgàwà rǝ nǝ àdè ìndrù tó nzérenga núbà.

²³Nírò, ndi nàla dhu ní yà òrù-akpà ǝ arǝ dhu tó ǝfò ìtè arí dhu nú'ò ka rarí azu nǝ rìlǝ Kàgàwà-nyìkpó ǝ. Pbétù, obhóna dǝ ka kǝ Kàgàwà ùlè dhu rónzina ní yà atdídǝ findá ìdzìnga ósè ìzǝ-azu tó perè dònǝ perè. ²⁴Obhó tí, Krístò atsu ònà Atdídǝ ìlǝ Ngari ní nǝ yà ìndrù-òtsú ǝsì ngari. Yà ìndrù-òtsú ǝsì ngari nǝ yà obhóná Atdídǝ ìlǝ Ngari nyú tó ǝfò kèlè nítè rí ngari. Pbétù, kǝtsù òrù-akpà ǝ yà Kàgàwà arádi i, ndòngò àmbe ndìtsò dǝ Kàgàwà-rǝ àlè-okú dò rò. ²⁵Yà atò náarírà dhu bhëyi, Pbàyàhúdí tó pbàkùhání tó àdròdrǝ ale dǝ Kamà nóongónà òtsù atdí-gùna tí Atdídǝ ìlǝ Ngari ǝ. Kǝngónà òtsù ányì perè tí ndi ndàbhùna Kàgàwà tó ìzǝ-azu nà fóná. Pbétù, Krístò náatsù nzá Atdídǝ ìlǝ Ngari ǝ òrù-akpà ǝ, ndíní ndi ndongó tí ndàbhù ndítírò perè tí Kàgàwà tó ibí-gùna. ²⁶Kǝina gukyè ndi dhu bhëyi, ní kǝkána ndàbà àpbè ibí-gùna ròpè ndi yà adzi Kàgàwà anzina dhu ǝ rò. Pbétù, yà adzi ǝ dhu-tsù rǝ ndàpà ndòdì ndi òná kàsùmì ǝ, Krístò nítè ndi atdí-gùna kèlè tí, ndíní ndi ndubà tí ìndrù tó nzérenga, yà ndi nyú tíró ndi ndí ndìpfò, ndàbhù ndi perè tí Kàgàwà tó dhu-otù ǝ. ²⁷Ìngbàtí ìli ndi ale mà rǝdona dhu ní, ndi ndóvè atdí-gùna kèlè tí dhu, ndi ɔvè-dzidǝ, Kàgàwà ràdù ànyàna òtdì. ²⁸Ndi dhu bhëyi tí átò, Krístò nípfò ndi ndòvè atdí-gùna kèlè tí, ndíní ndi ndubà tí àbhò ale tó nzérenga. Ndirò kǝngoya ingo tdítǝ. Ní, kǝngoya nǝ ndíní ndi ndubà tí ìndrù tó nzérenga, pbétù kǝngoya ndíní ndi ndigú tí ndòdò arí ale.

Krístò abhù ndi ndítírò perè tí Kàgàwà tó dhu

(Èbr 9.7-15,23-28)

10 ¹Músà bhà Úyátá ní'ì ìrà rírá ìdzì dhu tó ǝfò ìtè rí àlè tó dhu, pbétù ka ní'ì nǝ i dhu nyú ìtírò. Ndi Úyátá náazè ní kongò atdí perè-tidò kèlè núbho Kàgàwà tó yà atò náarí ìrà dhu bhëyi. Ní ndi dhu-okú dò rò, kǝránà nǝ Kàgàwà-tí'ò ríwu ale nàbhù rǝ rǝ àkǝkǝ ale tí. ²Dhu ìina gukyè wò dhu bhëyi rí Kàgàwà ùlè ale ràdù 'ù'ò ìlǝ dòtsí Kàgàwà-nyìkpó ǝ atdí-gùna tí dhu tí, ní i ale náawùna nǝ 'òzè rǝ tdítǝ

nzérenгатále tí. Ndirò abádhí ùbhàna ìzǎ tó perè ùbhǒ ì í Kàgàwà tò dhu atdíđ. ³Pbétù, ndi ìzǎ tó perè-otù ǎ, ìndrù owúnà fíyó nzérenга nísè rǎ yà ató náarírá rǎ. ⁴Obhó tí, ìkyì-akpá-azù mà ìndrì-akpá-azù màná rǎ nzǐ àdù ìndrù tó nzérenга ìndò akekpá màtí.

⁵Ní ndi dhu-okú dǒ rǒ, Krístò ira yà adzi ǎ òná kàsùmì ǎ, kǎvò dhu Kàgàwà tò, ndàti :

« Inyi, nyi nyazè nzá ùbi tí ka kúbina ìzǎ tó perè mà, ngǔkpà perè-tidò màná kubho indù.

Pbétù, nyi nyabhòlò ní ngbǒdu ndíní ma mabhù tí perè tí indù.

⁶Kàzu ò ka kúbina ìzǎ tó perè mà, nzérenга t'úbàta tó perè màná náafǒ nzá nyìkpónu.

⁷Ní, ma madù àtìnà inyi nǐ :

« Kàgàwǎ, kàní ma mìrà ma-tírò, ndíní ma mǎnzi tí nyi nyòzè dhu,

àdhàdhì okúdu dǒ rǒ ka kandí pbùkù bhùkù ò dhu bhèyi^k. »

⁸Àlě kàla wà dhu, Krístò ravò dhu, ndàti : « Nyi nyazè nzá, ìzǎ tó perè mà, ngǔkpà perè-tidò màná. Ndirò nyi nyazè nzá ùbi tí ka kúbina ìzǎ tó perè mà nzérenга t'úbàta tó perè màná. Kóró kǒrì dhu náafǒ nzá nyìkpónu. » Kǎvò dhu ndi dhu bhèyi àzèmbè kóró kǒkò perè núbhǒ ka karí àdhàdhì Úyátá nónzi ka dhu bhèyi rǒrò tí. ⁹Wò dhu-dzidǒ kǎdù àtìnà : « Kàgàwǎ, kàní ma mìrà, ndíní ma mǎnzi tí nyi nyòzè dhu. » Ní ndi dhu-okú dǒ rǒ, Kàgàwà ìpfo kǒkò ìzǎ t'úbhota tó angyè perè kóró, ndàdù ùwunà Krístò nyú nǐ. ¹⁰Ndi Krístò anzì Kàgàwà òzè dhu dhu-okú dǒ rǒ, àlě'ì, àlě kú'ò wà àlě, àlě rìlǎ nzérenга ǎ rǒ, yà kípfo ngbǒna ndàbhù perè tí Kàgàwà tò atdí-gùna kèlě tí dhu-otù ǎ.

¹¹Pbàyàhúdí-bvù, ìngbàtì ìli ndì *kùhanì mà nóongónà ide bìlìnganà Kàgàwà-ònzǐ pbìndà kasù ònzi ndi ndí rǒ. Kǒngónà atdí perè-tidò kèlě núbho ibi-gùna Kàgàwà tò, ìnzǐ ì perè ràdù ìndrù tó nzérenга itò akekpá màtí.

¹²Pbétù, Krístò náabhù perè atdí tí Kàgàwà tò. Ndi perè nǐ yà ádrùngbǎnga tó òbi nà rǐí, nditò ìndrù tó nzérenга perè. Ndirò, kǎrádí pòtsó ifuta tó ngari ǎ Kàgàwà bhà fangà dǒnǎ rǒ. ¹³Ányì, kà rǒdǒna kòmbí dhu ní, Kàgàwà rǐ kóró kàbhà òmvù àbhù kà rǒbè dǒya dhu. ¹⁴Obhó tí, yà ndi ndabhù Kàgàwà tò atdí tí perè-otù ǎ, kàbhù kǒkò ndi ndú'ò rìlǎ fíyó nzérenга ǎ rǒ ale, rǐí àkǎkǎ atdíđ Kàgàwà-nyìkpó ǎ dhòdhòdhonganà ale tí.

¹⁵Ndirò, ìlìlǎ-Alafí rǐ ndi dhu òvò àlě tò átò. Wemberè tí, kà rǐ dhu òvò ndàti :

¹⁶« Ádrùngbǎle Kàgàwà rǐ dhu òvò ndàti :

« Kǒkǒrì idho dzidǒ, yàrí ní ndi mà mí mǔngbò abádhí màná nǐ ungbòta.

Ma mí pbàkà Úyátá nándí abádhí-afí ò,

^k 10.7 Zàb 40.7-8

madù àbhunà abádhí rùni. »

17 Ima, ma mí nzí abádhí tó nzérenga mà, abádhí tó afátá mànà nírè tdítđđ akekpá màtí^l. »

18 Kàgàwà ùbà ìndrù tó nzérenga rò, ka kí mbà perè t'úbhota-atdyú nà ndíní kùbà tí nzérenga.

Àlě kàkà àlě ròwù Kàgàwà-tí'ò atdí àlě-afí nà dhu

(*Èfe 2.13,18; Èbr 4.4-16; 6.4-20; 12.25-29*)

19 Nírò àbanĩnzó, àlě kà'ù wà dhu, Yèsù-azù-otù ǝ, àlě ràrĩ òtsù òtsù Atdídđ ìlā Ngari ò. 20 Àbadhi ángbe ípírǝnga-ǝwútá tó otu àlě tò, ndi ngari-tsù ka kùtò nĩ mberù-ba-ǝnga ndi ndábhũ rùfà ndi dhu-otù ǝ. Kà-ti ní, ndi dhu rónzì ndi yà kábhũ ngbǝna nyú nditírò kutǝ mùsàlabhà dǝ dhu-otù ǝ. 21 Obhó tí, àlě kífi Kàgàwà bhà idzá kóró dhu dǝ rfi ádrùngbàle tí wò ndi Ádrùngbà Kùhanì nà. 22 Ní, dhu àkà àlě ròwù Kàgàwà-tí'ò atdí àlě-afí nà, ndirò àkàkà atdíđđ a'uta nà. Yèsù nú'ò àlě-afí azùna nĩ, rìlā atdíđđ nzére irèta ǝ rò, ndàdù àlě-ngbò ù'ò ìlìlā idha nĩ^m. 23 Kàgàwà akò àlě tò ndi ndónzina dhu tó làkà àlě tò. Ndirò ka ní ndi ndùnò dhu ifũ arí ale. Ní dhu àkà àlě rǝvò wò ndi àlě kóđona ndíní àlě kabá tí dhu kpangba ìnzì àlě kí àlě ìngyè rórò. 24 Ndirò, dhu àkà àlě ràndà àlě dò nga mbèyi àlě nzínzì ǝ, ndíní ndi dhu abhù tí àlě àlě ròzè àlě àlě nzínzì ǝ, àlě ràdù àmbe ídzì dhu ònzì dǝ. 25 Dhu àkà nzá àlě rùbhà atdíkpá àlě kí àlě-tsù ùndù dhu, àdhàdhì atdíđhená ale arónzina dhu bhèyi. Ndirò, dhu àkà àlě ròngò àlě-afí àbhũ ròtsi ǝbi àlě nzínzì ǝ. Àlě kàkà àlě rǝnzì dhu ndi dhu bhèyi, nyí nyàla wà Ádrùngbàle Yèsù ríngò òná idhò rí ndìndù dhu dhu-okú dò rò.

26 Obhó tí, àlě kapé àmbe nzérenga ònzì dǝ kisi tí, iwà àlě kùni obhóngà rórò, ní Kàgàwà tò àlě kádù ùbhonà àlě tó nzérenga kùbà tí ngàtsi perè rí mbà tdítđđ. 27 Pbétù, ndùbhà rádù àlě tò dhu ní, àlě ǝ ǝđona, àlě kí Kàgàwà rí anya òtdì àlě dǝ, ndòtdì àlě'i, róná òmvù-tsè atdíđđ ǝrù kàzũ nĩ dhu òđo dhu. 28 Angyi ka kongónà Músà bhà Úyátá nùkò ìngbàtí ìli ndi ale mà, nóhò ìmbà izũ tó ale-afí na, ǝyǝ ale mà, ndirò ngàtsi nĩ ìbhũ ale mà níkò kǝnzì dhu tó ngàm̀bì tí ròⁿ. 29 Nírò, Kàgàwà t'ídhùnà gàyà nǝnzì ale tí nzí àdù ododu màlìpò nyú nábà ? Obhó tí, ndi ale nífũ nzá yà ndi nú'ò ndìlā nzérenga ǝ rò Kàgàwà t'ídhùnà-azù, yà ìndrù nábhũ rùngbò ì Kàgàwà mànà azu. Ndirò ndi ale ùnò dhu nzére yà ìndrù àbhũ arí rùni Kàgàwà bhà ídzìnga kàbhà ìlìlā Alafí nĩ. 30 Obhó tí, àlě kùni wà yàrí dhu navò ìndrù tò ale. Kàti :

« Nzére dhu ùbhò ka kí nzére dhu nĩ dhu ní pbàkà kasũ.

Ndirò ima, ma mubhòya ìngbàtí ìli ndi ale mà ndi ale ónzì dhu-bvũ rǝ.

^l 10.17 Yèr 31.33-34 ^m 10.22 Uvt 29.4; Zèk 36.25; Èfe 5.26 ⁿ 10.28 Tòr 19.15

Ima Ádrùngbàle Kàgàwà, ma mitdiya ndi pbàkà ale-ànyã°.»

³¹ Kàgàwà, yà ípìrɔ́nga nà aríí dhòdhòdhónganà ale-fó
indrú rísi dhu ní ɔ̀d̀na àkã kɔ̀nzì atdíđ dhu !

³² Nyirè pé yà angyi ndi nanzì rùkú dhu, yà Kàgàwà awù nyikú nga
ɔ̀ná kàsùmì ɔ̀. Nyí nyabà àpbè abhɔ nyú indrú-fó, pbétù nyí nyandù
i àpbè-dzi kóró. ³³ Atdídhena kàsùmì ɔ̀, ka kowúnà dhu ùnò rɔ̀ nzere
nyí ní, kadù àvu rùkú ábhɔ ale-ɔ̀nzí rò. Ndirò ngùkpà kàsùmì ɔ̀, nyí
nyowúnà nyàpbò rɔ̀ atdíkpá kòkò ròyá ka kávu ale mànà. ³⁴ Nyí nyabà
izɔ̀ kòkò imbi-dzà ò íí ale dɔ̀, nyàdù fukú dhu-tsí ùdhã ka kí dhu ná'ù
dhèdhe nyú nà, nyí nyuni dhu inè nyí ràríí ídzi dhu-tsí, yà mbèyi
nyú ríí ndirò dhòdhòdhónganà rádi nà dhu-okú dò rò. ³⁵ Nírò, nyí
nyàkã nzá nyùbhà fùkú a'uta, ndi a'uta rí ádrùngbà perè nyú nábhù
nyàbà nídhuní. ³⁶ Nyí nyàkã nyíđò afíkɔ̀ obvò, ndíń nyí nyɔ̀nzì tí
Kàgàwà ózè dhu, kà ràdù yà ndi ndakò fíndá làkã fùkù dhu nábhù
fùkù. ³⁷ Obhó tí, Ìlílà Andítá ò Kàgàwà ràtina :

« Kàsùmì ùbhà ndi akekpa nyú !

Ndi kàsùmì ní yà àkãkã ndìrà ale rírà ɔ̀ná.

Kà rí nzí àdi ádzí inzá ndi ndìrà rórò^p.

³⁸ Obhónángatále tí ríí nyìkpódu ɔ̀ ale,
ràdù íí ípìrɔ́nga nà ima ndi ndà'ù dhu-otù ɔ̀.

Pbétù, kápé ndàdù olù pbindà a'uta ɔ̀,
ní afídu rí mbã àdù íí dhèdhe nà kà dɔ̀^q .»

³⁹ Pbétù, àlě'í na, àlě ní nzí olù rádù 'àdu, 'àdù ùwí ale. Àlě ní iwà
Kàgàwà ná'ù ale, ndíń ndi a'uta nɔ̀ɔ̀ɔ̀ tí àlě tó ípìrɔ́nga.

Pbàisràyélí t'ábhúya nzínzì ɔ̀ Kàgàwà na'u ale

(Zàb 33.6,9; Yùw 8.56; 1Pé 1.8)

11 ¹ Kàgàwà à'u indrú rí dhu-tì ní, ndi ale rà'ù dhu, àbà ndi
ràrí yà ndi ndóɔ̀na Kàgàwà abhù tí fíndà dhu nábà. Ndirò
kà-tì ní, inè ríí dhu tí ka kí inzá ka kàpè àlána dhu à'u dhu. ² Ndi
a'uta-tidò nà àlě t'ábhúna íí dhu-okú dò rò, Kàgàwà awe ídzi dhu
abádhí dɔ̀.

³ Kàgàwà àlě ká'ù dhu-otù ɔ̀, àlě kùni dhu, Kàgàwà ranzi òrù-akpa
mà yà adzi mànà òtèna ní tí. Kà-tì ní, yà adzi ɔ̀ àlě karálana kóró
dhu-tsí Kàgàwà rabhòlɔ̀ i òtèna, yà inzí rí 'àlá dhu ní.

⁴ Àbèlì náa'u Kàgàwà dhu-okú dò rò, kàbhù ídzi perè nyú Kàgàwà
tò, ròsè Kàyinà àbhù perè dònã. Ní kàbhà a'uta-okú dò rò, Kàgàwà
azù ka obhónángatále tí, ndi nyú tírò ndi nda'u kàbhà perè ídzi dhu

° 10.30 Tòr 32.35-36 ^p 10.37 Ìrà rírà dhu tí ka kátina író ale ní Masiyà.

^q 10.38 Hàb 2.3-4

tí nídhuní. Ndirò ndi a'uta-bvù rǎ, iwà màtí ndì ndavè rórò Àbèlì aríí inè àlě tò ndì ndarí dhu òvò indo màtí ró'.

⁵Ènòkà náa'u Kàgàwà dhu-okú dò rò, Kàgàwà adyi ka yà adzi ǎ rò, ròdzì òrù-akpà ò inzà òve-dzi ninè rórò. Ka kala nzá ka tdítǎ, Kàgàwà adyi ka, ròdzì òrù-akpà ò dhu-okú dò rò. Obhó tí, Hìlǎ Andítá rí dhu òvò ndàti, tdù Kàgàwà odyí ka, ròdzì òrù-akpà ò rò, Kàgàwà razù ka nyìkpóna nòfò dhu ònzi arí ale tí^s. ⁶Nírò, ìmbà a'utá na, ìndrù rí nzí àdù Kàgàwà-nyìkpó nòfò dhu ònzi. Obhó tí, Kàgàwà-tí'ò ndì nòzè ndòndrì ale náká ndà'ù dhu, inè kà raríí, ndirò kà rarí ídzi dhu ònzi ndòne rí ndíní ì ala tí ndì ale tò.

⁷Nuwà náa'u Kàgàwà dhu-okú dò rò, Kàgàwà avò dhu kà tò yà inzà ka kàpè àlǎna angyi dhu dǎ. Ní kǎ'u Kàgàwà òvò fíndà dhu obhó dhu tí, ndàdù ì úgu ònà atdíkpá pbì idzá-bhà mànà *sàfinà nòsì. Ndi dhu-otù ǎ, ndi Nuwà abhù Kàgàwà ròtdì anya yà adzi ǎ kórò ngùkpà ale dǎ, ndi Kàgàwà ràdù kòzù obhónángatále tí kàbhà a'uta-okú dò rò.

⁸Àbràhamù náa'u Kàgàwà dhu-okú dò rò, kífù Kàgàwà ànzi ndì dhu, ndìvà ndì ndàrà yà Kàgàwà òkò fíndá làkà fíndà, ndíní ndì ndadì tí kàmàna tí pbìrì ò. Kùbhà pbìndà pbìrì nyú, ndàdù àrà inzà ndì ndèni ndì ndàrà ì nga mà rórò. ⁹Pbìndà a'uta-okú dò rò, kǒngónà àdi wò fíndá làkà Kàgàwà akò fíndà pbìrì ǎ àdhàdhì olo bhèyi. Ányì kǒngónà àdi hemě-dzà ǎ, àdhàdhì Ìsakà mà Yàkòbhò mànà náadù òko átò hemě-dzà ǎ dhu bhèyi. Abádhí tò Kàgàwà akò ndi làkà átò. ¹⁰Obhó tí, Àbràhamù ambénà òdòndà dǎ ndàla dhu níí, Kàgàwà nyú ndítírò udhé, ndàdù òsinà pbanga, yà atdíǎ kǒrù pǎna rìdzò pbanga^f.

¹¹Sàrà nyú mà átò náa'u Kàgàwà. Ní, inè kà ríí ìngò-àyi tí, ndirò mùlàyí-ngba nyú tí rórò, Kàgàwà abhù ka ràbà pbàdzukurù àbà kà rí ní onzi. Kàbà ndi onzi, kǎ'u dhu àbhù Kàgàwà ràrì yà ndì ndakò làkà àbhù ràkà dhu-okú dò rò. ¹²Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, Àbràhamù, àzèmbè òve kèlě òdò rí ale bhà pbàdzukurù níí'ì abhò nyú àdhàdhì yà ìnzí rí 'òzù òrù-akpà-nyì rǎ alalì, ndirò àdrùngbǎ rèrù-bidò ǎǎkpò-bvù tí.

¹³Kǒkò ale kórò núuvè fíyò a'uta ǎ, inzà ì àbà yà Kàgàwà akò fíndá làkà fíyò dhu rórò. Pbéù, abádhí ala ka itse rò, idhèya ràdù ndìka ní. Abádhí avò dhu kpangba 'àti, yà adzi ǎ ì ràrìí àdhàdhì olo bhèyi, ndirò abhi ǎ ríí ale bhèyi. ¹⁴Obhó tí, wò dhu bhèyi róte ale rítèna kpangba dhu ní, ì ràrì fíyò pbìrì nyú nónè. ¹⁵Abádhí irèna gukyè angyíta tí ì uvò 'òwù fíyò pbìrì ǎ rò dhu, ní abádhí àbàyana àbà ányì ì í 'àdù òná kàsùmì. ¹⁶Pbéù, abádhí-atdyú nyú níí'ì yà mbèyi nyú ríí atdíǎ ròsè pbìrì dǎ. Ndi pbìrì ní òrù-akpà ò nga. Ní ndi dhu-okú dò rò, Kàgàwà-nyì rí nzí iwù abádhí tó Kàgàwà tí ka kí ndànzi rò, iwà ndì ndabhòlò pbanga abádhí tò nídhuní.

¹⁷Pbìndà a'uta-okú dò rò, Àbràhamù níipfo idhùnà Ìsakà, ndàbhù perè tí Kàgàwà tò yà Kàgàwà amvù kàbhà a'uta òná kàsùmì ǎ. Kǎ'u, ndípfo

^r 11.4 Ɔpt 4.4 ^s 11.5 Ɔpt 5.24 ^t 11.10 Èbr 12.22

ndi atdí tí rǐrǐ idhùna, ndàbhu perè tí, àzembè iwà Kàgàwà akò làkà fǐndà rórò. ¹⁸ Kàgàwà avò dhu kà tò ndàti : « Ìsakà-otù ǝ nga ní ndi nyí nyí pbùkù dhu tí ka kátina pbàdzukurù àbà nǐ^u. » ¹⁹ Àbràhamù náa'u dhu Kàgàwà ràrǐrǐ inè ndàbhu Ìsakà ringbè ndi ɔve-bvù rò. Ndi dhu bhèyi ní ndi Kàgàwà adù Ìsakà àdu tdítdǝ kà-fɔ ò, àdhàdhì ɔve-bvù rò ndi ningbè ale bhèyi.

²⁰ Ìsakà náa'u Kàgàwà dhu-okú dò rò, káso idhúna Yàkɔbhò mà Èsawù mànà, ndòvò olùnà rò ì nɔnziya abádhí rǝ dhu abádhí tò.

²¹ Yàkɔbhò náa'u Kàgàwà. Ní, íkyèrǝ ndi ndòdì ndínǐ ndi ndɔvé tí rórò, káso idhùna Yòzefù bhà inzo atdátdíra ǝ, pbìndà mùgò-tsùdǝ ndi ndàgũ ndi, ndàmbe Kàgàwà ùle dǝ rórò.

²² Yòzefù náa'u Kàgàwà. Ní, íkyèrǝ ndi ndòdì ndínǐ ndi ndɔvé tí rórò, kǎvò dhu Mísri tó pbìri ò rò Pbàìsràyélí rǐvò òná kàsùmì dǝ. Ndirò, kǔyá dhu kpàna ka kɔnziya tí dhu dǝ.

²³ Músà t'ábanà mà kà-tsànà mànà náa'u Kàgàwà. Ní Músà tó ngbángba fýànà ùgù rò, abádhí anzi nzá Mísri tó pbìri ǝ ádrùngbǎ kamà bhà uyátá ùkò ì í dhu-ɔdò. Ní, abádhí arù ndi ngbángba ràrà àhu ìbhu àbǐ tí. Obhó tí, abádhí ala dhu ka ràrǐ atdídǝ áya ngbángba.

²⁴ Músà náa'u Kàgàwà. Ní kítdegu òvi ndàhu ádrùngbǎ, ní kǔvó ndi dòtsǐ ìnzǐ kanzi ndi Mísri tó pbìri ǝ ádrùngbǎ kamà t'ívanà bhà ingba tí. ²⁵ Kǎzè dhu ní 'òngò àpbè àbà atdíkpá Kàgàwà bhà ale mànà, ròsè Mísri tó pbìri ǝ bhà tó nzérénga ǝ idhèna rǐ ndikǎ ídò kàsùmì ǝ tí dhu dònǎ. ²⁶ Ndirò, Músà tò, ndi nǐ ka kí dhu ùnɔ nzére àdhàdhì Màsiyà nǐ ka kúnɔya dhu nzére dhu bhèyi dhu nǐrǐ ídzì dhu, ròsè Mísri tó pbìri ǝ ònzi àbà ndi ndí dhu dònǎ. Obhó tí, kǎmbénà òdònà dǝ dhu ní, Kàgàwà ubhòya ndi nǐ perè. ²⁷ Pbìndà a'uta-okú dò rò, kǎhù Mísri tó pbìri ò rò, ìnzǐ ndònzǐ ádrùngbǎ kamà bhà nàwí-ɔdò. Ndirò kǎdù nzá ndi olù yà ndi ndùdhè ndi ndònzǐ tí dhu ǝ, àdhàdhì àlǎ rí Kàgàwà, yà ìnzǐ ka karí àlǎna ale àlǎ ale bhèyi. ²⁸ Ndi pbìndà a'uta-okú dò rò, kǎpè *Pásika tó mùhendù. Kǔyá dhu Pbàìsràyélí tò, rǐvò ìzǎ-azù fýɔ tsátsù rǝ, ndínǐ yà ìndrǔ-tse òtdì rí màlàyiká nɔɔkye tí nzǐ abádhí tó senzo tó kpabhá nzónzo.

²⁹ Pbàìsràyélí náa'u Kàgàwà. Ní abádhí úda Òlòlù ádrùngbǎ rèrù òná àdhàdhì adzi-kpa dǝ ì úda dhu bhèyi. Pbétù, Mísri ǝ bhà nítdegu dhu àpà 'ònzǐ ndi dhu bhèyi, ní idha agbù ndi abádhí dǝ, tsèya ròtdì ndi.

³⁰ Pbàìsràyélí tó a'uta-okú dò rò, Yèrikò tó kigò-ngbò ka kákpòrò nǐ odu tó kǎlì núugòlò ndi, ndítsì obvò, àrùbhù idho tí abádhí àkpòrò ngbòna rò.

³¹ Mùnyòni tó atdí tsibhále, Ràhabà tí kátina náa'u Kàgàwà. Ní, fýàdhíyà mà ka kakyè nzá atdíkpá fýɔ kigò ǝ bhà kǎkà ì nuvó ìnzǐ 'òngò Kàgàwà-tsù dhu nífù ale mànà, fýàdhíyà akò abhábho màrèngà ǝ dhu-okú dò rò.

^u 11.18 ɔpt 21.12; 22.1-14

³²Nírò, ma mí àdhu ùnò tdítdǎ? Obhó tí, kàsúmì àbhù nzá ma mawe dhu Gìdiyoni mà, Bàrakà mà, Sàmusonì mà, Yèfutà mà, Dàwudì mà, Sàmòlè mà pbànábí mà nàndà dhu dǎ. ³³Kàgàwà ì a'ù dhu-okú dò rò, kǒkò ale nzínzi ð atdídhéná ale náanzì ádròdrò kámá tó pbìrì ð ale lè mà, ngǔkpà ale ràdù obhónánga tó dhu ònzì. Ngǔkpà ale abà Kàgàwà akò fíndá làká fíyò dhu, ngǔkpà ale utsi àrì-tsù, ³⁴ngǔkpà ale ivé atdítdǎ rórù kàzu, ngǔkpà ale ùgù ì àpà ka kí kòkyè ila tó ila tó obhi-akpá nǐ dhu ð rò, ngǔkpà ale ìfí mbá òbì nà, pbétù Kàgàwà adù i-tsí àbhù ròtsì òbì. Ila t'úgyeta ð, ngǔkpà ale itè ì òbitále tí, 'adù ìnzì ní fíyò pbìrì ð pbànówí lè mà ònzì, 'òdì ròtsè. ³⁵Atdídhéná vèbhále náa'ù Kàgàwà. Ní abádhí ala ì tdítdǎ nzínziya ð rò uvè ale mà nà, iwà Kàgàwà àbhù rùngbe ì òve-bvù rò rórò.

Ngǔkpà ale-tsí rǎ ka kavù atdítdǎ ràla òve-ngbò nyú. Pbétù, abádhí uvò ì ìnzì kùkòlò ì àpbè ð rò, ndíní ì ùve dhu-dzidǎ Kàgàwà abhùya tí 'ùngbe ì òve-bvù rò, 'adù ìdzi ípìrònga nyú nábà. ³⁶Ngǔkpà ale-tsí ka kingò, kadù ùvinà asé nǐ. Ndirò ngǔkpà ale ka kusó àdrà-mbí dǎ, kadù ùdònà imbi-dzà ò. ³⁷Ngǔkpà ale-tsí ka kakyè, kubvù odu nǐ, ngǔkpà ale-ònga àzè kadù isí nǐ. Ndirò ngǔkpà ale ka kakyè ila tó obhi-akpá nǐ. Ngǔkpà ubhì 'àmbe òrì dǎ akye, tà mà-ndì mà, ndirò ìndrì-ndì mà ì ùfǎ ròyá rórò. Abádhí rǎ kórò dhu atdì ndì. Ndirò ka kavù abádhí rǎ, kònzì nzére dhu nyú ròyá. ³⁸Kǒkò dhu bhèyi ale-tidò náaká nzá 'òkò yà nzére adzi ð. Abádhí arì akye rùngù ð ndirò pbìrì dòná. Ndirò abádhí ongónà òko odu ò rǐfí ibhu ònà ndirò adzi ò rǐfí ibhu ònà.

³⁹Kǒkò ale kórò náa'ù Kàgàwà. Ní ndi dhu-okú dò rò, káwe ìdzi dhu abádhí dǎ. Pbétù, ì ale náabà nzá yà kǎkò fíndá làká fíyò dhu. ⁴⁰Kàgàwà ìfí iwà ndì ndùdhe ìdzi dhu nyú àlè tò ró. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, kǎzè nzá ndi dhu ràkǎ abádhí tò víya dǎ rò ìmbá àlè'í na.

Kàgàwà arì nzére dhu isò àlè tò màlipò nǐ ndíní ìdzìnga nibho tí àlè tò dhu

(1Kò 9.24-27; Fìl 3.11-14; 1Pé 2.21-24)

12 ¹Àlè nàndà dhu nǐ, kǒkò fíyò a'uta nitè kpangba ale tó ádrùngbá ihé nyú nákpòrò àlè-ngbò átò. Nírò dhu àkǎ àlè ràwà yà àlè-tsù ùtò ràdù ìnzì àlè ràmbè òwu dǎ angyi a'uta ð kórò dhu-tsí. Ndirò, dhu àkǎ àlè ràwà nzérenga yà isò tí arì ndàpba àlè-rǎ dhu, àlè ràdù àmbè òtse dǎ yà Kàgàwà ávi àlè ròtsè ònà ongu ð, ìnzì àlè kí àlè ìngyè rórò. ²Dhu àkǎ àlè rùdì àlè-nyìkpó Yèsù-rǎ tí. Ka ní ndi àlè tó a'uta apè ndì dòná rò ale, ndirò kàbhù ràdù rǐfí àkǎkǎ a'uta tí ale. Obhó tí, kándù mùsàlabhà dǎ ka kí ndùtò ndòvè dhu-dzi, ìnzì ndàbhù nyina rìwù ndi òve-tidò nǐ. Kǎnzì ndi dhu iwà ndì ndùni olùnà rò ndì ndábàna dhèdhe nídhuní. Ní kòmbí, kà rǐfí òrù-akpà ò ndì ndàdi Kàgàwà bhà Ádrùngbá kamà tó tombi tó fangà dòná rò ró. ³Dhu àkǎ nyìrè ka, yà nzérengatále náandrò ndì atdítdǎ dhu-dzi nandù ale. Ndi dhu bhèyi ní ndi afíkù rǐ nzí àdù ndìngye, ndi dhu ràdù nyàdu olù.

4 Obhó tí, wò nzérenga lè mà nyí nyonzi tí nyí nyúgyena ìlā ǎ, nyí nyàpè nzá nyúgye rārā àhū nyí nyáve dhu ǎ. 5 Ndirò, nyí nyàdzo tí nzá wà yà p̀b̀ìndà inzo bhèyi Kàgàwà rí affiku àbhù ròtsì obi ní ǎte rǎ rò? Kà rātina:

« P̀b̀ànǎngbá, àpé nyala Ádr̀ungbále Kàgàwà rí nyisǎ m̀l̀ìp̀d̀o ní dhu nzére dhu tí.

Ndirò, àpé nyabhù afínu r̀ìngyè ndì d̀ùnù kà r̀òr̀ù r̀ò.

6 Obhó tí, Ádr̀ungbále Kàgàwà arísóna m̀l̀ìp̀d̀o ní ale ní òzè ndì ndòzè ale.

Ndirò, àbadhi arí ìtina ale ní p̀b̀ìndà inzo tí ndì nd̀ùnì kóró ale. »

7 Nyí nyàkà nyòndù Kàgàwà rí nyisǎ m̀l̀ìp̀d̀o ní dhu-dzi òndù tí, ká rí dhu ònzi r̀ùkù p̀b̀ìndà inzo bhèyi nídhuní. Ádhi p̀b̀á ingba ndì ìnzí àbanà arí nzére dhu ìsǎ f̀ìndà m̀l̀ìp̀d̀o ní? 8 Ìnzí Kàgàwà apé àdù nzére dhu ìsǎ f̀ùkù m̀l̀ìp̀d̀o ní kóró p̀b̀ìndà inzo ìsǎ ndì ndarí dhu bhèyi, ní nyí ní nzí kàbhà obhóná nzónzo, p̀b̀étù nyí ní iri nzónzo. 9 Ndirò yà adzi dǎ àlè t'ábaya náarí nzére dhu ìsǎ àlè t̀ò m̀l̀ìp̀d̀o ní àlè r̀àd̀ù ìfu. Nírò dhu òfò tí nzá nga àlè r̀ìfu àlè t'Ábanà Kàgàwà, ndí nǎ àlè nabhù tí àlè r̀àbà dhòdhódhóngà tó ìp̀ìr̀òngà? 10 Obhó tí, àlè t'ábaya náarí nzére dhu ìsǎ àlè t̀ò m̀l̀ìp̀d̀o ní àkè kàsùmì kèlè tí, nyìkpóya nòfò dhu bhèyi. P̀b̀étù Kàgàwà arí k̀ìsǎ àlè t̀ò ndí nǎ ìdzìngà nibho tí àlè t̀ò, ndàdù àlè àbhū àlè r̀ì nǎ ìlìlǎ ale tí ndì bhèyi. 11 Àlè ìsǎ kà kí m̀l̀ìp̀d̀o ní ònà kàsùmì ǎ, àlè karí nzí ndì dhu àlǎ dhèdhe tí àlè t̀ò, p̀b̀étù àlè karí kàlǎ izu ìbho rí àlè t̀ò dhu tí. P̀b̀étù olùnǎ rò, ìdzi dhu nàla ndì malìp̀d̀o-nyutsì ale náarí àbàna itse tí dhu ní m̀àr̀ungà ǎ afi ya r̀òko dhu mà, obhónánga tó dhu ònzi ì f̀ì Kàgàwà-ònzí dhu mànà.

12 Nírò, dhu àkà nyàbhū k̀òkò ì ǹìngyè okùkù mà, k̀òkò ìvì r̀ìvì ǎtdỳùkù mànà r̀ìdzò. 13 Dhu àkà nyòbhòlò t̀úr̀ùt̀úr̀ú ìkò otu p̀f̀òkù t̀ò, ìnzí òtsòtsù ale-p̀f̀ò nabhù tí r̀àvò, p̀b̀étù ndí nǎ abádhí nabhù tí r̀ùgù ùgù tí.

Ìnzá dhu àkà ìndr̀ù ròkò ìnzí ìfu Kàgàwà-tsù dhu dhu

14 Dhu àkà nyònè m̀àr̀ungà ǎ nyí nyóko kóró ale mànà dhu, ndirò Kàgàwà-nyìkpò ǎ nyí nyóko ìlǎ nyí nyìlǎ r̀òr̀ò dhu. Ìmbà k̀ì nǎ ndì dhu bhèyi rò, Ádr̀ungbále Kàgàwà-nyìkpa àlǎ rí ale r̀ì nǎ ìmbà atdí m̀àtí nzínzìkù ǎ. 15 Dhu àkà nyàndà nga mbèyi ìnzí nzínzìkù ǎ atdí ale mà r̀àsà Kàgàwà rí ndàsò ní asota. Ndirò dhu àkà nyàndà nga mbèyi átò, ìnzí nzínzìkù ǎ atdí ale mà nǎ nǎ tí ábhò ale ìnzá rí ale tí, àdhàdhì ògyògyè atdí dhená itsu-ve náarí dhu ìnzá dhu bhèyi. 16 Nzínzìkù ǎ atdí ale mà nàkà nzá ndí nǎ m̀ùǹyònd̀itále tí, ndirò ìnzí arí Kàgàwà bhà dhu-tsí ìfù ale tí. Nyí nyàkà nzá nyònzí dhu Èsawù náanzí dhu bhèyi: kàbhù sengba tí ndì ndí nǎ dhu tó p̀b̀ìndà obhónánga kodzi àkè ònyù-ngba rǎ dhu bhèyi. 17 Ádhàdhì nyí nyúni dhu bhèyi, olùnǎ rò, kǎzè àbanà r̀àsò ndì, p̀b̀étù ndì kà t'ábanà adù ndì dhu àsà àsa tí. Kám̀vù mbà ndòdzì ndí nǎ àbanà ugèrè tí p̀b̀ìndà ìr̀ètà, ní ndì dhu aká nzá kà t̀ò.

† 12.6 Mbà 3.11-12

¹⁸Obhó tí, nyí nyówù nzá ùvò yà ngbõna àpbala ka kádù yà adzi ǝ p̀b̀ir̀i-t̀í̀, àdhàdhì P̀b̀àis̀rà̀ỳé̀l̀í̀ náawù ùvò Sìnayì tí kátina p̀b̀ir̀i-p̀f̀ò r̄ò dhu bhèyi. Abádhí ala ndi p̀b̀ir̀i d̄ò r̄ór̄ù atdíđ kàz̄u, ndi p̀b̀ir̀i d̄ò ndi nìvbũ mbìl̀ ùt̀ì ìn̄ò-ìyà, ndir̄ò kà d̄ò r̄ópili àp̀ùp̀ú. ¹⁹Abádhí iri wàndà-tù mà, Kàgàwà-tù mànà. Ní k̄òk̄ò dhu ì ìr̀ì r̄ò, abádhí its̄ò ì Kàgàwà r̄ò ìnz̄ì ɔte tí f̄iȳò tdítđ. ²⁰Abádhí andù nzá f̄iȳò ka k̀ỳỳà dhu-dzi. Ndi Ƴyátá n̄í̄ : « Yàrì p̀b̀ir̀i-ngb̀ò àp̀balà rí dhu kóró n̄í̄'ina mbã ìzà màtì, náká kubvũ odu n̄í̄ r̀òvè̄. » ²¹Ndir̄ò, abádhí ala ndònzì rí r̄ó dhu n̄í̄ ɔɔ àbh̄ù rí risì atdíđ ìndrũ ò dhu. Ní Músà adù àtina : « Ma m̄f̄ì ɔɔ nà^x ndir̄ò ma mívi ìvì tí. »

²²Pbétù, nyí nyówù ùvò ìkyèr̄ò tiná ní Sàyunì tí kátina p̀b̀ir̀i, yà Kàgàwà, dhòdhòdhonganà ar̄f̄ì ìp̀ir̄õnga nà ale bhà pbanga náar̄f̄ì dòná p̀b̀ir̀i. Ndi pbanga ní òr̀ù-akpà ǝ Yèr̀üsàlemà tó kigè, yà màlàyíkà tó luf̀ù-tsù náar̄í 'ùndũ, 'ònyè m̀h̀endè ònà pbanga. ²³Nyí nyówù wà ùvò ìkyèr̄ò Kàgàwà bhà senzo, yà iwà k̀nd̄ì ɔv̄yà òr̀ù-akpà ò ale tó mùtù-tí. Nyí nyówù wà ùvò átò ìkyèr̄ò Kàgàwà, yà kóró ale-ànyã nitd̄iya ale-tí. Ndir̄ò nyí nyówù wà ùvò kàkà atdíđ àkà obhónángatále-tí. ²⁴Nyí nyówù wà ùvò ìkyèr̄ò Yèsù, yà àlè nungbò Kàgàwà mànà ɔwútána tó ungbòta n̄í ale-tí. Ndir̄ò nyí nyówù wà ùvò ìkyèr̄ò yà ndi nufu kázù-tí. Ndi kázù r̄itèna àlè tò dhu ní atdíđ ósè Àbèlì-azù r̄itèna àlè tò dhu dòná dhu^y.

²⁵Nírò, nyàndà nga mbèyi. Dhu àkà nzá nyũvò nyí, ìnz̄ì nyìr̀ì wò f̀ùk̀ù rí dhu òv̄o Kàgàwà-tsũ dhu. Obhó tí, angyi ìndrũ núuvò ì, ìnz̄ì 'ìr̀ì f̄iȳò rí kàbhà ɔte òv̄o yà adzi d̄ò ale-tsũ dhu. Ní ì ale núugù nzá Kàgàwà ràbh̄una f̄iȳò màlìpò ǝ r̄ò. Ní àlè'ì, yà àlè karì òr̀ù-akpà ò r̄ò rí dhu òv̄o àlè tò ndi Kàgàwà-tù ìr̀ì r̄ò, àlè kádù ùgu ìngbà dhu bhèyi ìnz̄ì àlè ràbà kàbhà màlìpò ? ²⁶Angyi kà-tù náabh̄ù yà adzi rivi. Pbétù kòmbí, k̄òk̄ò làkà àlè tò ndàti : « Ma mabh̄uya yà adzi rivi atdí-g̀una tí tdítđ, ndir̄ò ma mabh̄uya òr̀ù-akpà rivi átò^z. » ²⁷« Atdí-g̀una tí tdítđ » tí kà ràtina dhu-tì ní, Kàgàwà abh̄òlò kóró dhu-tsí riviya, 'adù ùwí, ndíní kàkà ìnz̄ì rádù ìvi dhu-tsí náadù tí ndi òko.

²⁸Nírò, àlè kàkà àlè ràbh̄u òtsò Kàgàwà tò, k̄ìbhò yà ìnz̄ì ònànga ràdù ìvi àdr̄ungbãnga tó idzi àlè tò dhu-okú dò r̄ò. Ní àlè kàkà àlè r̄ulè ka kà-nyìkpò n̄òf̄ò ulétá n̄í, ifuta nà, ndir̄ò k̄òdò ònzì àlè kí r̄ór̄ò. ²⁹Obhó tí, àlè tó Kàgàwà ní kàz̄u ar̄í dhu ùbi dhu bhèyi ar̄í dhu ùbi ale.

Dhu àkà k̀nz̄ì Kàgàwà-nyìkpò n̄òf̄ò dhu ìndrũ nzínzì ǝ

(Màt 19.4-6 ; Ròm 12.10,15 ; 1TÈ 4.3-7 ; 1Tì 6.6-10)

13 ¹Dhu àkà nyòzè nyí nzínzìk̄u ǝ atdí àba bhà inzo bhèyi. ²Dhu àkà nzá nyádzo olo t'ákota r̄ò r̄ò. Ndi dhu bhèyi ì ì dhu ònzì dhu náabh̄ù atdídhená ale ràkò màlàyíkà ìnz̄ì ì ùni r̄ór̄ò. ³Dhu àkà nyìr̀è

^w 12.20 Uvt 19.12-13 ^x 12.21 Tòr 9.19 ^y 12.24 Ƴpt 4.10 ^z 12.26 Håg 2.6

imbi-dzà ò ka kúsò ale, àdhàdhì atdíkpá ka kúsò nyí mànà ale bhëyi. Ndirò, dhu àkǎ nyírè rýá ka kávu ale, inè nyí nyíí átò rýá ka kádù àvu ale-ngbò nà dhu-okú dò rò.

⁴Dhu àkǎ kóró ale rífú yà Kàgàwà 𐌸𐌹𐌺 𐌸𐌹𐌺 mbátá-okú dò rò dhu. Kpatsibhále mà pbìndà tsibhále mànà náká 'òdò ì fíyò tí. Obhó tí, Kàgàwà níitdiya mènýòni ònzi arí ale-ànyǎ, ìmbǎ ríí yà iwǎ ì núbǎ ale mà ndirò inzǎ ì núbǎ ale màtí.

⁵Dhu àkǎ nzá nyòzè fàrangà atdíǎ. Dhu àkǎ idhèku rìka ndí yà nyí nyíí nà fukú dhu ní tí. Obhó tí, Kàgàwà nyú ndítírò rí dhu 𐌸𐌹𐌺 ndàti : « Ma mí nzí àdzo rùnú rò, ndirò mà mí nzí nyubha akekpa màtí^a. » ⁶Ndi dhu-okú dò rò, àlě kíí inè àlě ràti òbi nyú nà :

« Àdrùngbǎle ní ndi pbàkà Mùdzùnàba,
ní mà mí nzí atdí dhu-òdò mà ònzi.
Yà adzi ò ale rádù àdhu ònzì rùdú^b ? »

Dhu àkǎ àlě rùbhà Pbàyàhúdí tó màndu-owù t'únguta dhu

⁷Dhu àkǎ nyírè yà angyi nyí nunda fukú ádròdrò ale, kǎkǎ Kàgàwà bhà 𐌸𐌹𐌺 navò fùkù ale. Dhu àkǎ nyǎndà ìngbà dhu bhëyi màtí abádhí awù fíyò ípírǒnga ùtsà dhu, nyǎdù íí abádhí íí nà a'uta-tidò nà. ⁸Yèsù Krístò ní inzí arí ndùwù ale. Kà ríí indo àdhàdhì yà inzì ndí ndííiná dhu bhëyi, ndirò kííya ndi dhu bhëyi tí dhòdhòdhónganà. ⁹Àpé nyàbhu nyí kutrá nyí yà olo tí ríí fùkù dhèdhèrò dhu t'údheta-tidò ní. Obhó tí, afíku àkǎ ròtsi òbi Kàgàwà bhà ídzinga-otù ò, inzí ní ònyù-okú dò rò ka kùyǎ dhu ífù ka kí dhu-otù ò. Í uyátá ífù arí ale dzùnà ònzì ndi dhu rí nzí àdù akekpa màtí. ¹⁰Hemě-dzà ò rí kasu ònzi Pbàyàhúdí tó pbàkùhání náká nzá 'ònyù àlě tó *màzàbahù dǎ ka kùbho perè tí Kàgàwà tò dhu^c. ¹¹Obhó tí, ndi hemě-dzà ò, pbàkùhání tó ádròdrò ale dǎ kamà ongónà òtsù izǎ-azù nà Atdíǎ fíá Ngari tí kátina ngari ò, ndíí ndi ndabhù tí Kàgàwà tò, ríí kà rí nzérenga ùba ní perè tí. Pbétù, izǎ-ngbòna núbì ka kongónà àdù òwu kàzu ní kóró, igi pbanga rǎ rò. ¹²Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ka kahò Yèsù átò igi kígò rǎ rò, ndíí pbìndà ale nu'ò tí azùna nyú ní, rilǎ Kàgàwà-nyìkpò ò.

¹³Nírò, dhu àkǎ nzá àlě rùngu Pbàyàhúdí tó màndu-owù. Dhu àkǎ àlě ròwù àlě ùsò Yèsù mànà, àzèmbè àlě kí àlě-itsi ònzi ka kí dhu-dzi òndù yà kǎndù itsina ònzi ka kí dhu-dzi dhu bhëyi rórò. ¹⁴Obhó tí, yà adzi ò àlě kíí mbǎ ádzí rádù àdi pbanga nà, pbétù àlě kí ònena pbanga ní yà irà rírǎ-tsí. ¹⁵Nírò, Yèsù-otù ò, dhu àkǎ àlě rùbho perè tí Kàgàwà tó

^a 13.5 Tǎr 31.6,8 ; Yès 1.5 ^b 13.6 Zàb 118.6 ^c 13.10 Kà-tì ní, Pbàyàhúdí tó somà tó màndu ífù arí ale ràrì nzí àdù àlě'í pbàkrístò tíró àlě kábàna Yèsù avè mùsàlabhà dǎ dhu-nyutsi asota nábà.

dhu ní, kǒvò ilè àlě kí bilínganà dhu. Kà-tì ní, dhu ràkǎ àlě rǒngò kǒvò ilè kprangba. ¹⁶Ndirò, dhu àkǎ nzá nyǎdzo ídzìnga t'ònzita mà dzùnakù ònzi nyí nyí nzínziku ò dhu mànà rǒ rò. Obhó tí, wò dhu bhèyi perè-tidò núbhò nyí nyí dhu ní ndi rádù Kàgàwà-idhè àbhù rìka ndì.

¹⁷Dhu àkǎ nyǒngò nyǎnda arí ale-tsù dhu irì, nyǎdù abádhí ifu. Abádhí arí ndi nyòdo, ì ùni dhu ì rɔvɔya ndi okúku dò rò ì anzi kasu tó màkǔrù Kàgàwà-ònzí dhu-okú dò rò. Wò dhu bhèyi nyí nyònzì dhu dhu ní ndi rádù abádhí àbhù rònzì fiyó kasu dhèdhe nà, ìnzí ì í 'ùhù rórò. Obhó tí, 'ùhù ì í rórò abádhí rí fiyó kasu ònzi dhu-nyutsi nyí nyábàna ídzi dhu tí dhu rí mbá.

¹⁸Dhu àkǎ nyítsò nyí dòká. Mǎ mà'ù wà dhu mǎ rǎrǐ ìnè ídzi irèta nà, mǎ mózè mǐí ídzi mètso nà kóró dhu-tsí ò nídhuní. ¹⁹Ma mìtdè nyí atdíds, dhu ràkǎ nyítsò nyí Kàgàwà-rǒ, ndíní kǎbhù tí ima madu mà tikù ò tsàkàtsàkà.

Itsòta

(Ròm 15.30-32; Kòl 1.9-11; 1Pé 5.10-11)

²⁰Kàgàwà arí ndi màrùngà ìbho àlě tò. Kǎbhù àlě tó Ádrùngbǎle Yèsù rìngbè ndi ɔve-bvù rò. Ndi Yèsù ní ndi àlě tó ádrùngbǎ undataba, àlě'ì pòndà tàrà tírò. Yà ndi nufu kǎzù-otù ò, Kàgàwà abhù àlě rùngbò àlě ndi mànà dhòdhódhóngà tó ungbòta ní. ²¹Kàgàwà àkǎ ndàbhù nyí nyǒngò ídzi dhu ònzi bilínganà, ndíní nyí nyònzì tí kòzè dhu. Kàkǎ ndàbhù nyíkpona nòfò dhu ràkǎ àlě-nyutsi Yèsù Krístò-otù ò. Ndi Yèsù àkǎ ilèta nà dhòdhódhónganà. Àmìnà.

Bhàruwà ríku dòná rò andítá mà ovita mànà

²²Àbanínzó, ma mìtdè nyí ìtdè tí, dhu àkǎ nyòndù kòkò fùkù mà màndí afíku otsi tí ɔbi ní ɔte-dzi òndù tí, ma màndí ka ídò tí fùkù nídhuní. ²³Ma mòzè mɔvò fùkù dhu ní, àlě t'ádòná Tímòtewù ka kíkòlò wà imbi ò rò dhu. Ní kǎpé irà àhù tidu ò tsàkàtsàkà, ní mǎ mǎdè òwu atdíkpá àbadhi mànà, mǒwù ngbòku àla.

²⁴Òvì nyòvì nyǎnda arí ádròdrò ale kóró, Kàgàwà bhà kóró ngùkpá ale mànà. Itàliyà tó pòrì ò àlě t'ádóna nóvì nyí átò.

²⁵Kàgàwà àkǎ ndàso nyí kóró!